

**Interaktivní mapa a její využití při výuce tématu
neokolonialismus a investice Číny v Africe**
Středoškolská odborná činnost

Obor 12: Tvorba učebních pomůcek, didaktická technologie

Jméno a příjmení, třída: Lenka Janošíková, VI.B6

Vedoucí práce: Mgr. Ivana Polednová

Konzultant práce: Mgr. Renáta Havelková

Kraj: Olomoucký

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracovala samostatně a použila jsem pouze podklady (literaturu, projekty, SW atd.) uvedené v seznamu vloženém v práci SOČ.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

Datum:

Podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Renátě Havelkové za obětavou pomoc a podnětné připomínky, které mi během práce poskytovala.

ANOTACE

Ve své odborné práci jsem se zaměřila na vytvoření metodické pomůcky pro výuku zeměpisu – interaktivní mapy a k ní příslušných pracovních listů pro žáky. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické vymezuji základní pojmy, historické pozadí neokolonialismu a popisuji příčiny i důsledky kooperace se zahraničními investory. Zaměřila jsem se hlavně na kooperaci s Čínou, která svůj vliv v Africe v posledních letech výrazně rozšiřuje. Důležitou kapitolou je využívání informačních a komunikačních technologií při výuce zeměpisu.

Jádrem práce je praktická část, v níž jsem vytvořila interaktivní mapu pomocí stránky Google maps, která je přístupná veřejnosti a znázorňuje příklady jednotlivých investic v Africe – a to jak Číny, tak i ostatních zahraničních investorů. Vytvořená pomůcka zvyšuje názornost výkladu a spolu s pracovními listy, které obsahují úkoly vztahující se k výkladu i k interaktivní mapě, přispívá k větší atraktivitě vyučování a zvyšuje motivaci žáků k pochopení probírané látky.

Klíčová slova: Interaktivní mapa; neokolonialismus; investice; Čína; Afrika.

ANOTATION

In my professional work I have concentrated on creation of a methodical tool for teaching geography – interactive map with appropriate worksheets for pupils. The work is divided into theoretical and practical parts. In the theoretical part I define basic terms, historical background of neocolonialism and describe causes and consequences of cooperation with foreign investors. I primarily focused on cooperation with China which is currently distinctly developing its influence in Africa. The important chapter in the theoretical part is using of informational and communicational technologies in geography lessons.

The core of work is the practical part where I have created an interactive map with the help of a webpage Google maps which is accessible for public and which depict examples of each investment of China in Africa as well as the other foreign investors in this region. Created tool can be utilized for teaching geography, increases graphicness of an explanation and with the help of worksheets that contain tasks related to the lecture as well as to the interactive map contributes to a higher attractiveness of lessons and increases motivation of pupils to understand the subject of matter discussed.

Key words: Interactive map; neocolonialism; investment; China; Africa.

Obsah

Úvod	5
1 Kolonialismus.....	7
2 Neokolonialismus	9
3 Čínské investice v Africe.....	10
4 SWOT analýza Číny a Afriky	13
5 Hospodářské oblasti Afriky	15
6 Informační a komunikační technologie (ICT) ve výuce zeměpisu.....	17
7 Tvorba výukové pomůcky – interaktivní mapa.....	19
7.1 Čínské projekty v Africe.....	19
7.1.1 Železnice Tazara	20
7.1.2 Dálnice Nairobi-Thika	21
7.1.3 Přístav Bagamoyo v Tanzanii	23
7.1.4 Ropa v Guinejském zálivu	24
7.1.5 Čínská hydroelektrárna Memve'ele	24
7.2 Zahraniční projekty v Africe.....	25
7.2.1 Solární elektrárna v Ghaně.....	26
7.2.2 Plynovod Green Stream	27
7.2.3 Energetický projekt Azura-Edo	27
8 Pracovní listy	29
9 Průběh výuky s využitím nové učební pomůcky.....	30
10 Metodika a ověření pomůcky v praxi	32
11 Dotazníkové šetření a vyhodnocení.....	34
Závěr	39
Seznam odborné literatury	41
Seznam obrázků.....	46
Seznam příloh	47

Úvod

Cílem této práce je vytvoření výukové pomůcky, která by usnadnila pochopení problematiky neokolonialismu. Zaměřila jsem se na vztahy mezi Afrikou a zahraničními investory, především Čínou, která v posledních letech spolupráci na tomto kontinentě významně rozvíjí.

Téma mě v hodinách semináře ze zeměpisu velmi zaujalo, jelikož neokolonialismus a stále rostoucí vliv Číny v Africe je aktuální problematika. Proto jsem se rozhodla k němu získat hlubší informace. Při studiu jsem si uvědomila, že by tato látka mohla být na školách probírána pomocí moderních technologií, které jsou žákům blízké, zlepši názornost probírané látky, oživí výklad učitele a žáky zaujmou.

České školství, stejně jako ostatní vyspělé školské systémy, se snaží hledat aktuální cesty, kterými by se mělo vzdělávání ubírat. K významným změnám došlo v České republice v 90. letech minulého století. V současné době se řeší především kurikulární reforma. Byl zaveden Rámcový vzdělávací program, mění se tradiční školské prostředí a jeho atmosféra.

Práce má cíl vytvoření metodické pomůcky pro výuku zeměpisu – interaktivní mapy a k ní příslušných pracovních listů pro žáky. Pomůcku budu ověřovat na dvou typech škol, na gymnáziu a na 2. stupni základní školy. Na základě zpětné vazby (viz dotazník) a ověření v hodinách zeměpisu budou provedeny konečné úpravy a pomůcka může být využívána v praxi škol.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické vymezuji základní pojmy, historické pozadí neokolonialismu a popisuji příčiny i důsledky kooperace se zahraničními investory. Zaměřila jsem se hlavně na kooperaci s Čínou, která svůj vliv v Africe v posledních letech výrazně rozšiřuje.

Důležitou kapitolou v teoretické části je využívání informačních a komunikačních technologií při výuce zeměpisu. Zabývám se v ní využitím moderních technologií a jejich přínosem pro výuku.

Jádrem práce je praktická část, v níž jsem vytvořila interaktivní mapu pomocí stránky Google maps. Mapa je volně přístupná na této stránce: <https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zhEdkFFFBjwA.kMgONCM4txpk>

Jsou zde znázorněny jak příklady jednotlivých investic Číny v Africe, tak i ostatních zahraničních investorů. Jednotlivé příklady jsou v práci důkladně popsány a mají

usnadnit jejich pochopení. Pro vyhledávání informací o těchto investicích jsem použila především internetové zdroje v cizích jazycích, jelikož zdroje psané česky byly velmi omezené. Mapa bude využívána při názorném vyučování spolu s pracovními listy, které obsahují úkoly vztahující se k výkladu i k interaktivní mapě.

Mezi metody vědecké práce, které jsem při psaní využila, patří metoda analýzy, pozorování, metoda dotazníkového šetření a ověřování. Na základě zpětné vazby od žáků i učitelů provedu finální úpravy výukové pomůcky.

1 Kolonialismus

Počátky osidlování nového území můžeme pozorovat už v raném středověku. Lidé se během Stěhování národů přemísťovali a zabírali si dosud nevyužitá nebo málo osídlená území. Utvářely se velké skupiny lidí, tzv. barbarských kmenů, které se nebály použít násilí, aby získaly území, která se jim strategicky zamlouvala.

Velký rozvoj obchodu nastal ve 14. století, kdy začaly objevitelské plavby. Mnoho cestovatelů ujelo obrovské vzdálenosti, aby poznali nové kultury, získali vzácné zboží a navázali obchodní styky se zahraničními kulturami. Nejen obchod byl ale důvodem k cestování. Rozšiřovala se také misijní činnost některých náboženství, jako např. křesťanství nebo islám.

V této době, kdy největší moc měly evropské země a začaly se hospodářsky předbíhat, italský mořeplavec a objevitel Kryštof Kolumbus přišel s návrhem, že popluje do Asie západním směrem. Během své první cesty místo v Asii přistál na jednom z bahamských ostrovů, který pojmenoval San Salvador. Poté absolvoval tři další výpravy, kdy navštívil Malé i Velké Antily, Venezuelu a několik dalších území střední Ameriky, která zabral pro španělské impérium. Další Španělé šli v jeho stopách a snažili se objevit co nejvíce z této „Nové země“.

Mezi tzv. moderní koloniální mocnosti patřily především: Spojené království Velké Británie a severního Irsku, Francie, Španělsko, Portugalsko, Nizozemsko, Itálie, Belgie a Německo. Všechny tyto země vedly politiku imperialismu, tedy ekonomické, politické a společenské ovládnutí jiného národa za účelem rozšíření vlivu, území a zisku. Pod záminkou šíření křesťanství vraždily a dobývaly Afriku, Asii a Latinskou Ameriku.

Ještě v roce 1876 Evropané ovládali pouze 11 % afrického území, ale v roce 1900 už evropské kolonie v Africe zaujímaly 90 % celkového území kontinentu. Americký imperialismus si v „kolonizátorské horečce“ zase budoval vliv v Latinské Americe a na přelomu 19. a 20. století si zde zajistil dobrou pozici vůči evropským kolonizátorům.[1] Na asijském kontinentu byla kolonizovaná její jihovýchodní část, tedy ostrovy dnešní Indonésie, Indočína (Vietnam, Laos, Kambodža), Barma, Malajsie, Austrálie, Nový Zéland a Filipíny. A nesmíme zapomenout na Indii, která se po vytlačení Francouzů v roce 1857 stala britskou kolonií.

Během koloniální imperialistické nadvlády byla Afrika zdrojem 90 % světové tržby diamantů, 50 % těžby zlata, přes 40 % světové produkce uranu a nacházela se zde i bohatá

naleziště fosforitu, hliníku a niklu. [2] „Bylo například propočítáno, že z každých 100 liber šterlinků za prodej nerostů vytěžených v Africe, se 92 liber šterlinků vyváželo a jen 8 liber zůstávalo na místě, na „odměnu“ za práci afrických dělníků.“ [2 str. 2]

Příkladů bychom mohli uvést ještě daleko více, pro nás je však zásadní definice, která z toho vyplývá:

„Kolonialismus je ideologie založená na nadvládě suverénní mocnosti nad podřízenou společností a je oddělena od vládnoucí moci. Typickými rysy jsou politická a právní dominance nad cizí společností, hospodářská a finanční závislost, vykořisťování obyvatel a rasová a kulturní nerovnost.“ [3 str. 3]

Poté, co se kolonizované země začaly bouřit a chtěly nezávislost, začíná období dekolonizace, především jako důsledek 2. světové války.

2 Neokolonialismus

O neokolonialismu můžeme tedy hovořit zhruba od 2. poloviny 20. století. Je to určitá politická a ekonomická kontrola (forma nadvlády) vyspělých států uplatňovaná na některé rozvojové země, ale na rozdíl od kolonialismu jsou tyto státy formálně nezávislé, ačkoli fungování státu je ovlivňováno zvenčí.

Nástrojem kontroly se nejčastěji rozumí investice ze zahraničí, které ovlivňují ekonomickou i sociální strukturu země.[4] Investoři využívají například levnou pracovní sílu, což má vliv i na míru nezaměstnanosti v zemi. Pokud by se investor rozhodl odstoupit, nezaměstnanost by v tom případě ještě vzrostla. Jiným nástrojem může být loutková vláda, kdy je v zemi formální státní nezávislost, ve skutečnosti je správa země podřízena svému „neokolonizátorovi“.

Rozvojové země jsou bohaté jak na suroviny a přírodní zdroje [4], tak na levnou pracovní sílu. I v dnešní době si tento fakt rozvinuté země uvědomují a stále se snaží udržet kontakt s bývalými koloniálními nebo polokoloniálními zeměmi.

Neokolonialismus má tedy důsledky pozitivní, např. rozvoj technologií, zabezpečení lepších sociálních podmínek, rozvoj vzdělání (stipendia, učitelé ze zahraničí), stavba veřejných budov (škol, nemocnic), investice do dopravních komunikací, stavba elektráren a jiné, ale i negativní důsledky, jako je vykořisťování, neuspokojování základních potřeb (nedostatek vody, potravin), znečišťování životního prostředí, ztráta politické (názorové) svobody a konflikty, ať už mezi mocnostmi nebo uvnitř státu.

Příkladem neokolonialismu může být i dohoda mezi EU a jejími bývalými koloniemi (Afrikou, Karibikem a Pacifikem). Závislost těchto zemí spočívá v tom, že jim byl dovolen bezcelní dovoz do EU, a to pouze produktů s nulovou či minimální přidanou hodnotou. Mnohé státy proto byly závislé na tomto levném exportu, a proto stále nemohou své hospodářství diverzifikovat a zůstávají na stejném vývojovém stupni. Pro EU je takováto dohoda výhodná, jelikož zajišťuje výhodný import nezbytného zboží. [5]

3 Čínské investice v Africe

Jedním z nejvíce zainteresovaných investorů na světě v dnešní době je Čína. Vidí velké možnosti v získávání surovin a využití této na pohled chudé části světa. Firmy vstupují do investic v oblasti těžebního průmyslu, stavebnictví, zpracovatelského průmyslu i služeb. Primárním důvodem pro spolupráci s Afrikou je pro Čínu nerostné bohatství. Díky raketovému rozvoji moderních technologií v Číně narůstá i poptávka po nerostných surovinách. Kvůli obavám z politické nestability se snaží své zdroje ropy, jediné strategické suroviny, kterou na vlastním území nemá, rozptýlit po celém světě. Afrika pokrývá zhruba třetinu čínské spotřeby, přičemž polovina připadá na Angolu.

Svémi investicemi si Čína zajišťuje také odbyť svých vlastních produktů, například zbraní. Během války mezi Etiopií a Eritreou prodala navzdory zákazu OSN oběma stranám zbraně za víc než miliardu dolarů. [6]

Procentuální podíl vlivu Číny na africkém kontinentu postupně roste, zatímco evropský klesá. Čína totiž neustále nabízí nové a nové investice a půjčky. Podmínkou však je přednostní přístup Číny k nerostným surovinám a spolu s přerušáním obchodních vztahů s Tchaj-wanem. Čínské půjčky nejsou podmíněny žádnými reformami hospodářství, ani se příliš nezajímají o místní sociální podmínky. Číňané půjčují i diktátorům.

V tomto případě pomoc rozvinutých zemí Afrike spíše škodí, než pomáhá. Ekonomka Dambisa Moyo¹ pocházející ze Zambie píše o tomto problému ve své knize „Mrtvá pomoc“. Píše v ní, že navzdory obrovskému množství zahraničních investic je africká ekonomická situace mizerná a míra chudoby se nijak nesnížila. Termín „Mrtvá pomoc“ může mít také symbolický význam. Tato „pomoc“ zahraničních investorů má totiž na svědomí i spoustu mrtvých jako důsledek porušování základních lidských práv a svobod.

Autorka dále zastává názor, že Čína na rozdíl od většiny dalších zahraničních investorů je zaujatá spíše kapitálem a ziskem, který z jejich investic plyne, než aby šlo o skutečnou pomoc lidem žijícím v Africe. Čína často porušuje lidská práva, nedodrжуje bezpečnost při práci a neřeší ani ochranu životního prostředí. Pro Čínu jsou ovšem tyto investice velmi výhodné. Afriku využívá jako obrovskou zásobárnu surovin, včetně ropy.

---

¹ Dambisa Moyo *2. 2. 1969, narodila se a vyrůstala v Zambii, získala doktorát z ekonomie na Oxfordu a Harvardu, působila jako konzultantka Světové banky, 8 let pracovala jako analytička investiční banky Golden Sachs, napsala 3 knihy týkající se globálních problémů a makroekonomie.

Navenek se tváří, že v Africe buduje tak důležitou infrastrukturu, tu ovšem posléze využije ke svému vlastnímu prospěchu – transportu surovin. [7]

Místní lidé si tento problém uvědomují a začínají být vůči Číně skeptičtí. Stavba elektráren, železnic a silnic znatelně devastuje životní prostředí. Od mnoha projektů se po nějaké době odstoupí a zůstanou nedokončeny. Jako například rozestavěná továrna, která znečišťuje místní vody, ovzduší a devastuje krajinu jako celek. [8]

V roce 2006 v Zambii přišli lidé s protičínskou kampaní, jež vedl Michael Sata, který se později (v roce 2011) stal zambijským prezidentem. Do letošního roku však i přes své prohlášení v roce 2006, že „*nedovolí, aby Zambijce nahradili takzvaní investoři*“, [9] většinu zahraničních investic podporoval, i když se snažil o zabezpečení lepších pracovních podmínek. Zemřel 28. října 2014 a jeho nástupcem se nejspíš stane viceprezident Guy Scott, který se tak stane jediným bělošským prezidentem v Africe, jaký postoj zaujme on, zatím nevíme.

Se situací jsou nespokojeni především afričtí podnikatelé, kteří kvůli zahraničním investorům přicházejí o zakázky a jejich podniky jsou nekonkurenceschopné. [8] Nezáleží jim až tak na tom, že mohou koupit levně trička, i když pak místní lidé nemají zájem o jejich, i když kvalitní, domácí produkty.

Navázání diplomatických a obchodních vztahů

Po roce 1949 začalo mnoho afrických zemí uvažovat o přechodu od spolupráce s Tchaj-wanem ke spolupráci s Čínskou lidovou republikou. Moderní čínsko-africké vztahy se datují od roku 1956, kdy Mao Ce-tung navázal spolupráci se státy severní Afriky (Egypt, Maroko, Alžírsko, Súdán nebo Guinea). Postupně Čína svou působnost rozšiřovala a dnes je jen několik výjimek států, které by nenavázaly diplomatické vztahy s Čínou.

Časová osa znázorňuje navázání vztahů mezi Čínou a Afrikou. [8]

Zdroj: [8]

Z toho vyplývá, že Čínská preferuje investování do těch států, které mají přístup k moři, zdroje nerostných surovin nebo, jako Egypt a Súdán mají navíc úrodné oblasti kolem Nilu. Největší rozkvět spolupráce nastal v 70. letech, kdy se přidaly i ostrovní státy jako Madagaskar nebo Mauricius. Následně však mnoho afrických států v průběhu dalších desetiletí dohodu o kooperaci ukončilo a vrátilo se zpět ke spolupráci Tchaj-wanem. [10]

Na důkaz oboustranné kooperace vzniklo v roce 2000 fórum pro spolupráci mezi Čínou a Afrikou, tzv. FOCAC (*Forum on China-Africa cooperation*). Cílem je pravidelné setkání členských zemí, kde se má vést dialog o dlouhodobé strategické kooperaci. Fórum se koná každé 3 roky, střídavě v Pekingu a Africe. V roce 2012 na podzim se konala již pátá konference (v Pekingu), kde se mimo jiné řešily i záležitosti vlivu světové finanční krize. [10]

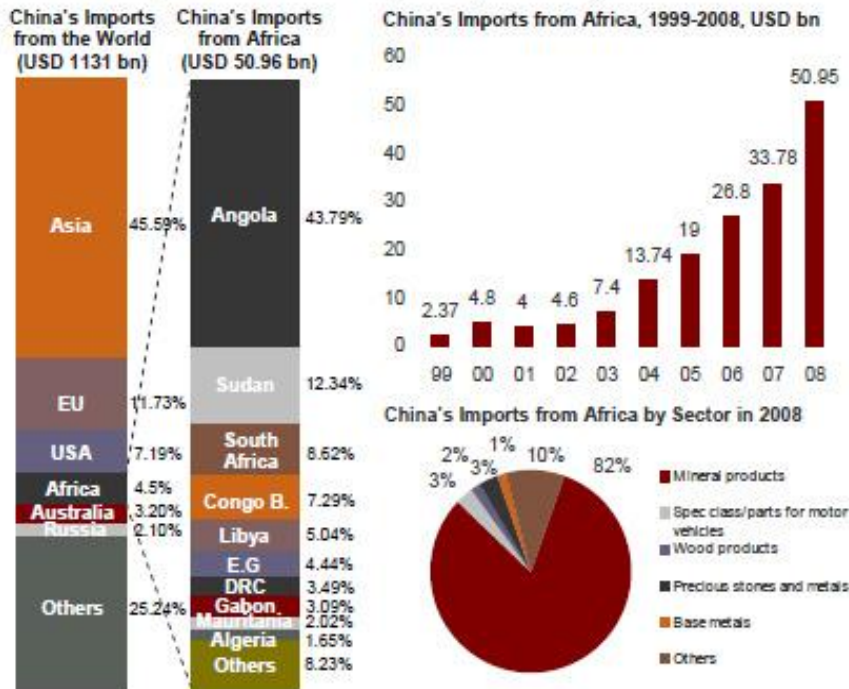
4 SWOT analýza Číny a Afriky

Afrika si od této spolupráce slibuje ekonomický růst a zvýšení životní úrovně, zatímco Čína usiluje o získání afrických surovin. Na základě získaných informací jsem vytvořila SWOT² analýzu, na které jsou znázorněny silné a slabé stránky ekonomiky Číny a Afriky a současně možné příležitosti a hrozby pro tyto oblasti.

Silné stránky Číny <ul style="list-style-type: none"> • Levné výrobky (vhodné pro export) • Kapitál	Slabé stránky Číny <ul style="list-style-type: none"> • Neschopnost adaptovat se na africké podmínky	Co může Čína získat? <ul style="list-style-type: none"> • Přírodní zdroje • Nejlepší africké studenty • Stálé odběratele zboží • Nenáročné podmínky pro investování	Čeho se obává? <ul style="list-style-type: none"> • Tlak třetí strany (USA, Evropa) • Politická nestabilita
Silné stránky Afriky <ul style="list-style-type: none"> • Přírodní zdroje • Hospodářské oblasti	Slabé stránky Afriky <ul style="list-style-type: none"> • Nekonkurenceschopná pracovní síla • Nevzdělanost obyvatel • Chudoba • Nestabilita • Nedostatek základních surovin (voda, léky, potraviny)	Co může Afrika získat? <ul style="list-style-type: none"> • Rychlý rozvoj • Lepší životní úroveň • Výhodné půjčky • Možnost stipendií pro studenty • Zlepšení infrastruktury	Čeho se obává? <ul style="list-style-type: none"> • Devastace životního prostředí • Desertifikace • Nahrazování místního obchodu zahraničním • Možnost naprosté kolonizace • Sociální konflikty (vnitřní nebo mezi mocnostmi)

² SWOT = Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threads

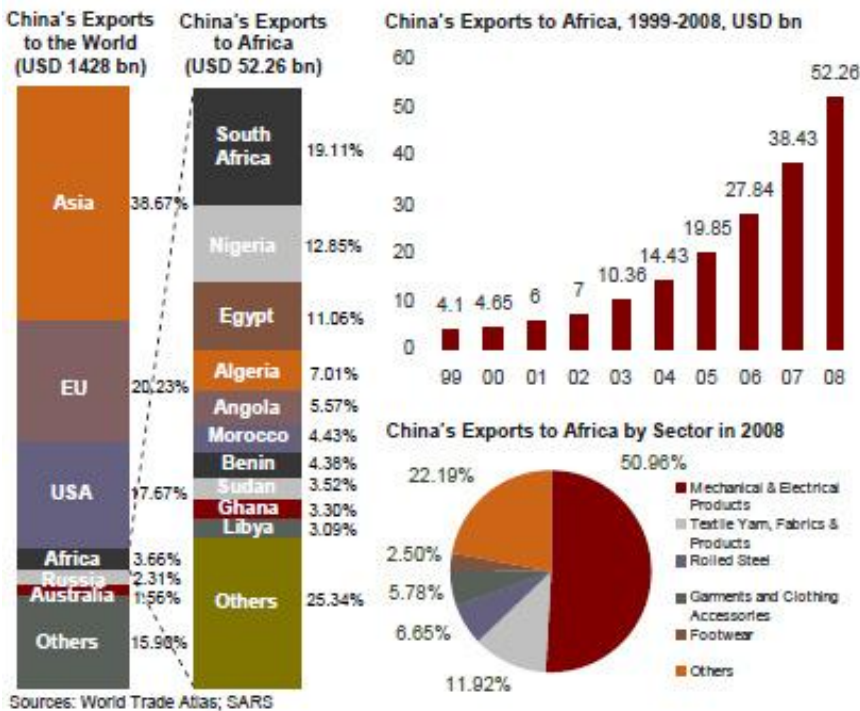
China's Imports from Africa, 2008 (USD bn)

Vzájemná spolupráce je ukázána níže na grafech. [11]

Obrázek 1 Dovoz z Afriky do Číny

China's Exports to Africa, 2008 (USD bn)

Sources: World Trade Atlas; SARS

Obrázek 2 Dovoz z Číny do Afriky

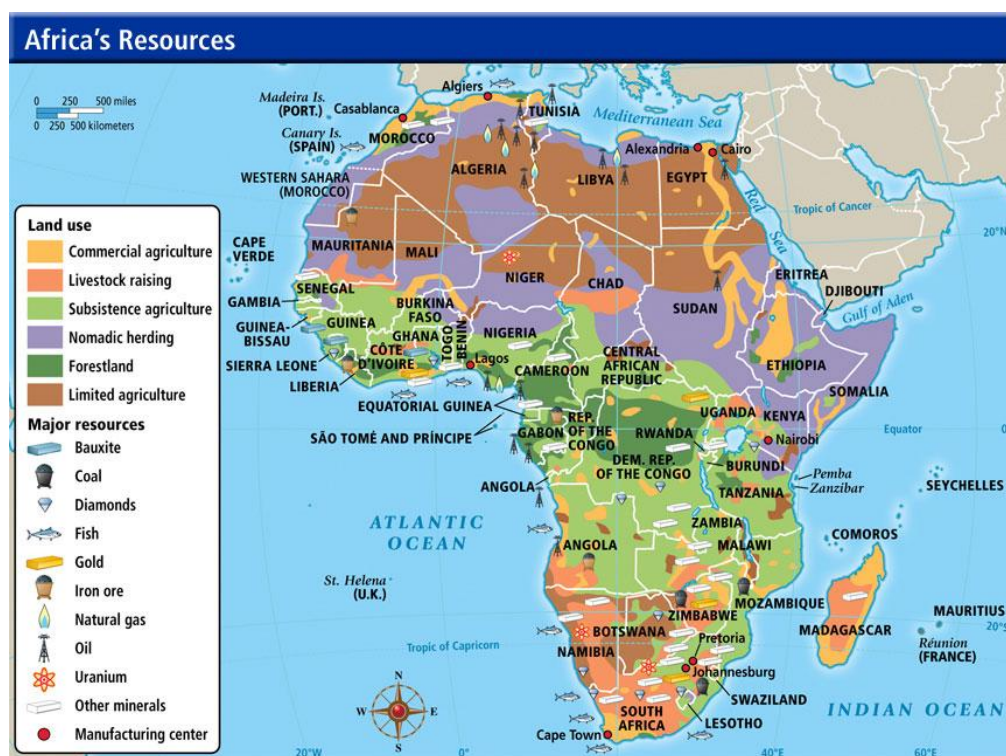

je Es-Sider. Kromě ropy se v Egyptě těží železná ruda a v Alžírsku zemní plyn. V Maroku potom velká naleziště fosfátů, které se využívají k výrobě umělých hnojiv pro zemědělství.

Druhou oblastí je západní břeh Afriky, území Nigérie, Kamerunu, Rovníkové Guineje, Gabonu, Konga a Angoly. Zde najdeme ropná naleziště stejně bohatá jako v severní Africe. Z ropných přístavů je nejvýznamnější Harcourt v Nigérii. Nigérie a Alžírsko patří rovněž mezi členské státy OPEC, organizace států, které vyvážejí ropu. Kromě ropy se v Gabonu těží mangan, důležitý jako přísada při výrobě oceli.

Třetí oblastí je plocha Jihoafrické republiky, Namibie, Botswany a Zimbabwe, kde se nachází například diamanty, zlato nebo černé uhlí. Právě tato oblast exportuje velké množství černého uhlí a kovů do Asie. Namibie disponuje významnými nalezišti uranu, který se využívá jako palivo v jaderných reaktorech. Jihoafrická republika se také řadí mezi přední vývozce zlata.

Čtvrtou lokalitou je oblast Zambie, kde se převážně těží měď, kobalt, ale také azbest, který je pro lidské zdraví nebezpečný. [8]

Obrázek 4 Oblasti zemědělství a těžby [13]

Na tomto příkladu můžeme vidět využití ICT v praxi. Pomocí moderních technologií byla graficky znázorněna mapa Afriky a do ní zaznačeny lokality, kde se vyskytují různé přírodní zdroje, stejně jako barevné rozlišení odlišných hospodářských oblastí.

6 Informační a komunikační technologie (ICT) ve výuce zeměpisu

Počítače a internet se staly součástí každodenního života celé moderní společnosti, zvláště pak mladé generace, která patří mezi nejaktivnější uživatele internetu. Používají je především ke komunikaci a vyhledávání informací na internetu. „Dle statistik Českého statistického úřadu (2011a) je v České republice ve věku 16 – 24 let 94,8 % uživatelů internetu.“ [14 str. 17]

Data vyplývající ze studií *AVG Technologies*³ ukazují, že malé děti umí zacházet s počítačovou myší, hrají jednoduché počítačové hry a používají chytrý telefon dřív, než si například dokážou zavázat tkaničky od bot nebo se naučí plavat. [15] Je tedy zřejmé, že tyto informační a komunikační technologie ovlivňují naši společnost již od raného věku.

Tato inklinace dětí k používání těchto technologií, je důležitá i při jejich dalším vzdělávání. Je důležité, aby dítě mělo o vzdělání zájem, a využívání interaktivních pomůcek může mít výrazný motivační účinek.

V dnešní době se při výuce již standardně využívají datové projektory, interaktivní tabule, powerpointové prezentace, různé simulace experimentů, animace nebo interaktivní mapy. V prostřední dnešní tzv. net generace mladých lidí se tedy učitel stává jakýmsi zprostředkovatelem a průvodcem daty a informacemi, místo toho, aby byl on hlavním původcem informací.

Na druhou stranu bez jeho komentáře, návodu, doplňujícího výkladu a vysvětlení předkládaných informací si nelze výuku představit. Učitel vždy měl, má a bude mít při vzdělávání nezastupitelnou roli. Na internetu se totiž objevují často zkreslené informace, a učitelům tedy náleží nový úkol - taková data rozpoznat. [16]

Pokud se učitel rozhodne pro využívání moderních technologií při výuce, měl by jejich konkrétní použití přizpůsobit požadovaným cílům výuky, nikoli jen hledat pro tyto často velmi nákladné technologie prosté využití. [14]

---

³ Společnost AVG Technologies vydává a vyvíjí bezplatný bezpečnostní software, vybuodovala globální síť odborníků, kteří se zabývají hrozbami na internetu a studie publikují i na svých stránkách. Tato společnost nejvíce proslula díky svému produktu AVG Anti-Virus Free Edition.

Zeměpis, jakožto dynamický předmět požaduje od žáků jistou míru představivosti. Moderní technologie mají za úkol žákům ujasnit probíranou látku a pomocí různých map, obrázků, animací, grafů atd. znázornit danou problematiku, a tím ulehčit její pochopení.

Výzkumy ukazují, že mezi nejvíce používané pomůcky při výuce patří interaktivní mapy na internetu a Google Earth⁴. Nejméně používané jsou pak GPS⁵[14], pro které při výuce nebylo nalezeno velké využití. Z dalších studií poté vyplynulo, že učitelé zeměpisu mají o používání ICT ve výuce opravdu zájem. [14] Vedou nejen ke snazšímu a rychlejšímu pochopení nové látky, ale výrazně pomáhají i samotným učitelům při vysvětlování daného učiva.

Velmi však záleží na typu školy a na finančních možnostech daného subjektu. Většina škol je v dnešní době vybavena univerzálními počítači, dále jsou pak velmi často využívány dataprojektory nebo interaktivní tabule. Existuje také řada volně dostupných aplikací, jako například mapová aplikace Google Maps, které lze využívat bez potřeby velkých finančních nákladů.

Při vzdělávání lze využívat nejen informační potenciál ICT (získávání nových informací, čtení z map, atp.), ale také potenciál komunikační, kdy mohou žáci pracovat s počítačem - ať už v multimediálních učebnách, anebo sami doma. Tehdy mohou využívat moderní technologie pro vzájemnou komunikaci mezi sebou (např. vypracovávání společných projektů) nebo pro komunikaci s učiteli (např. zasílání domácích úkolů, různé konzultace).

---

⁴ Aplikace Google Earth umožňuje prohlídku obrovského množství míst na celém světě ve 3D, vše se dá naklánět a otáčet. Obsahuje stovky map nejrůznějších typů, od historických po vesmírné. Lze si v tomto programu i vytvořit vlastní mapy a slouží jako velmi dobrá výuková pomůcka.

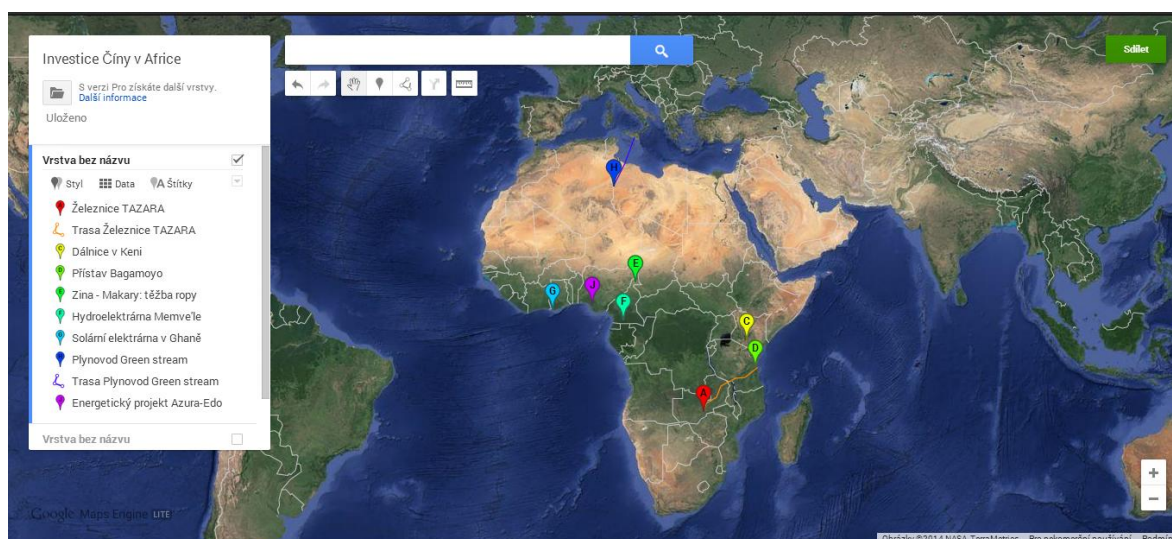
⁵ GPS (Global positioning system) je vojenský družicový polohovací systém, díky němuž lze určit polohu a přesný čas kdekoliv na Zemi nebo nad Zemí s přesností do deseti metrů.

7 Tvorba výukové pomůcky – interaktivní mapa

Pro výuku a správné zapamatování si dat je velmi důležitá názornost. V této praktické části práce jsem vytvořila sdílenou interaktivní mapu, do níž jsem zaznačila vybrané investice v Africe. Ke každému bodu je přiložen popis s obrázkou, ze kterých lze vyčíst nejdůležitější fakta. Popisky jsou přeloženy i do angličtiny, aby mohla být tato látka vyučována i v anglickém jazyce. Níže jsou jednotlivé investice popsány důkladněji.

Mapa se nachází na těchto stránkách:

<https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zhEdkFFFBjwA.kMgONCM4txpk>

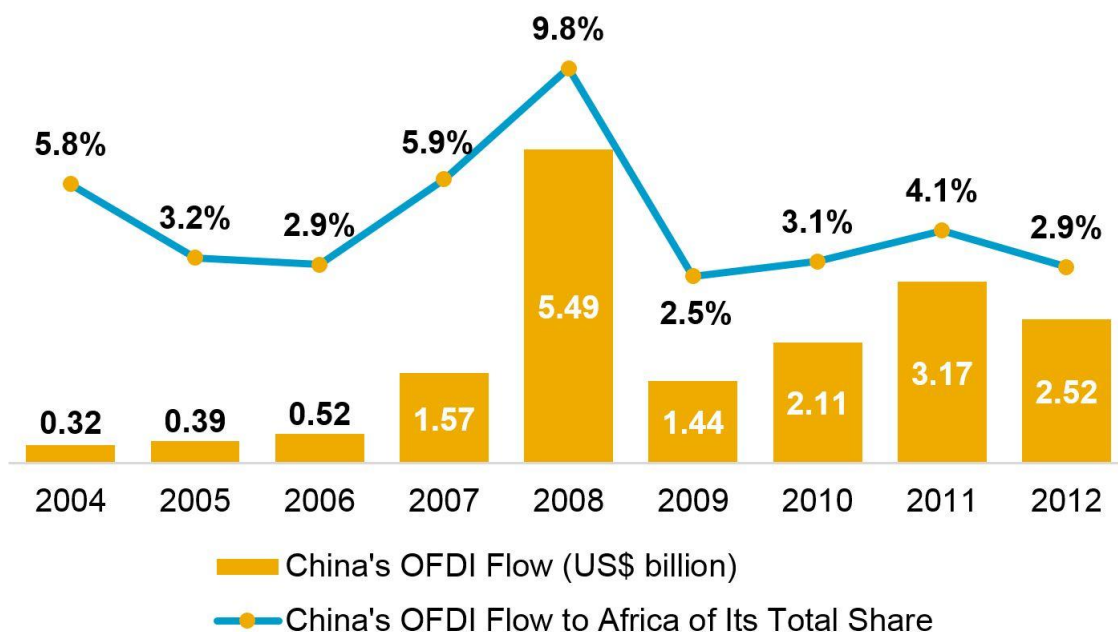
Obrázek 5 Náhled interaktivní mapy

7.1 Čínské projekty v Africe

Čína je v současné době největším investorem v Africe. Podle čínského premiéra Li Keqiang by se měl obchod mezi Čínou a Afrikou v časovém rozmezí 2014 až 2020 dokonce zdvojnásobit. [17] Graf znázorňující výše čínských investic v Africe nám ukazuje, že zatímco OFDI⁶ (výše přímých zahraničních investic) činila v roce 2004 přibližně 317 milionů USD (7,3 miliard Kč), v roce 2012 se OFDI vyšplhalo až na 2,52 miliard USD (58 miliard Kč). [17] Výrazné zvýšení v roce 2008 a poté mírnější zvýšení v roce 2011 bylo zapříčiněno finančními krizemi, kterých Čína ihned využila.

---

⁶ Outward foreign direct investment

Obrázek 6 Vývoj investování Číny v Africe [17]

Do roku 2009 bylo zaznamenáno 844 dokončených projektů, z nichž největší podíl představují projekty průmyslového zaměření (145 projektů) a projekty zaměřené na zemědělství (142 projektů). [10] Níže jsou uvedeny konkrétní příklady investování Číny.

7.1.1 Železnice Tazara

Mezi nejvýznamnější projekty patří železnice Tan-Zam (Tanzania-Zambia railway), dnes známá jako železnice TAZARA. Je 1 860 km dlouhá a byla vybudována v letech 1970 – 1975 jako klíčový projekt spolufinancovaný právě Čínou. Spojuje pobřežní město Tanzanie Dar es Salaam a malé město v Kapiri Mposhi v Zambii, severně od Lusaky. Na počátku 80. let TAZARA byla nejdelší železnicí v subsaharské Africe. Výstavba stála zhruba 500 milionů USD (11 miliard Kč). Na této trase fungují vlaky expresní i běžné, které jsou vybaveny lůžkovými, jídelními i speciálními vozy pro zavazadla.[18] Cesta z Dar es Salaam (Tanzanie) do Kapiri Mposhi (Zambie) expresním vlakem trvá 2 dny a stojí 64 \$ (1 400 Kč). Lidé cestující opačným směrem zaplatí za stejnou trasu o něco méně, 59 \$ (1 300 Kč). [19] Spací kupé jsou rozdělena podle pohlaví, což znamená, že pokud si cestující nezamluví jedno samostatné kupé, musí muži a ženy spát odděleně.

Obrázek 7 Mukuba expres na cestě z Dar es Salaam do Kapiri Mposhi [19]

Obrázek 8 Spací kupé 1. třídy [19]

7.1.2 Dálnice Nairobi-Thika

V lednu 2009 tři čínské firmy Wu-Ji, Sinohydro Corporation a Sheng Li Engineering Construction poskytly dotace pro stavbu první superdálnice v Keni. Každá z nich měla na starosti určitou část dálnice. Slouží jako důležitá dopravní osa spojující Keňu s Etiopií a Somálskem na severu a s Tanzanií na jihu. Zároveň propojuje nejdůležitější keňská města (Nairobi – Marsabit – Isiolo – Moyale – Mandera). Tento projekt má hodnotu 360 milionů USD (7,3 miliard Kč). Největší část (180 milionů USD,

tedy 4 miliardy Kč) financuje Africká rozvojová banka⁷. Čína poskytla 100 milionů USD (2,2 miliard Kč) a zbývajících 80 milionů USD (1,8 miliard Kč) hradí Keňská vláda. Tento projekt zajistil práci nejméně 4 000 dělníkům. Úsek mezi Nairobi a městem Thika, měřící 50 km, patří mezi nejrušnější ve východní Africe a v současné době se dálnice skládá dokonce z osmi jízdních pruhů. Vysoká frekvence dopravy byla také největším důvodem k obnově této komunikace. Postavením dálnice se nejen rozptýlila koncentrace automobilů (nepříznivá pro čistotu ovzduší), ale také se urychlila doprava. Cesta z Nairobi do Thiky nyní místo 2 hodin trvá jen asi 40 minut. Dálnice byla oficiálně otevřena 8. listopadu 2012.

[20]

Obrázek 9: Stavba dálnice [21]

Obrázek 10 Dálnice ve městě Nairobi [22]

---

⁷ Jejím cílem je urychlení ekonomického rozvoje a spolupráce afrických zemí se světovými ekonomikami

7.1.3 Přístav Bagamoyo v Tanzanii

Čína a Tanzanie podepsaly dohodu o spolupráci na výstavbě přístavu v tanzanském Bagamoyu v hodnotě 10 milionů USD (222,3 milionů Kč), který by měl sloužit pro spojení Asie s východní Afrikou. Po dokončení bude přístav schopen manipulovat s 20x větším nákladem než přístav v Dar es Salaam (60 km jižně od Bagamoya) a tím se stane největším přístavem v celé Tanzanii. Výhodou lokace je i návaznost na nedalekou trať TAZARA, která umožňuje pohodlnou dopravu zboží až do Zambie. [23]

Mnohým lidem se tento projekt jevil jako zbytečný, příliš drahý a dokonce se objevily domněnky, že si Čína buduje ve východní Africe přístav pro své válečné lodě. Tato teorie však není potvrzena a mluvčí čínského ministerstva obrany Yang Yujun tvrdí, že projekt rozvoje přístavu souvisí výhradně s obchodní civilní spoluprací založené na dohodě o dovozu čínského zboží. [24]

Obrázek 11 Přístav Bagamoyo [25]

Samotné město Bagamoyo bylo hlavním centrem a prvním městem německé koloniální správy na konci 19. století. Čínští investoři si ho vybrali záměrně, díky velkému přístavu, v němž mohly kotvit i velké zaoceánské lodě, a také díky rozvinutému obchodu. Především obchod s otroky, který se zde praktikoval celá století. Podle toho také město dostalo své jméno: „Město ztracených srdcí“. V Bagamoyu končila pověstná cesta otroků od jezera Tanganyika. Dále byli otroci odvázeni na nedaleký ostrov Zanzibar, kde byli na tržištích prodáváni do otroctví.

7.1.4 Ropa v Guinejském zálivu

Oblast Guinejského zálivu je zásadní oblastí se strategickým ropným bohatstvím. Patří sem státy: Nigérie, Kamerun, Gabon, Republika Kongo a Rovnicková Guinea, jejichž ropné zásoby se nacházejí pod dnem mělkého šelfového moře.[26]

Příkladem jednoho z velkých investorů je čínská společnost *China's Yan Chang Logone Development Holding Company*. V dubnu 2009 investovala 62 milionů USD (1,4 miliardy Kč) na těžbu ropy v oblastech Zina a Makary [27] v severní části Kamerunu. Tento stát se stal vývozcem ropy od roku 1977. Produkce v roce 1986 byla 185 000 barelů ropy denně, v roce 2010 se pohybovala jen okolo 64 000 barelů za den. Navzdory tomuto výraznému poklesu byla otevřena nová naleziště a společnost Yang Chang investovala v oblasti Zina-Makary do pěti nových vrtů. Tato naleziště budou schopna další produkce a tím se hodnoty exportu zvýší. [28]

Obrázek 12 Ropné vrty v Kamerunu [29]

7.1.5 Čínská hydroelektrárna Memve'ele

V březnu 2010 Čínská firma *Sinohydro Corporation Limited* investovala 556 milionů USD (13,5 miliard Kč) do výstavby 200 megawattové hydroelektrárny Memve'ele na řece Ntem v jižním Kamerunu, asi 100 km od jejího ústí.[30] Důvodem pro výstavbu právě v těchto místech je především vhodné klima s pravidelným střídáním suchých a vlhkých období. [31]

Předpokládá se, že v roce 2016 již bude stavba v provozu. Doposud 95 % potřebné energie pochází z hydroelektráren a je na ní závislý nejen Kamerun, ale také Gabon, Rovnicková Guinea a severní části Republiky Kongo.[32] Ačkoliv venkov je elektrifikovaný pouze z 5 % a město z 65 %, poptávka po energii stále vzrůstá. Dalšími hydroenergetickými projekty jsou vodní elektrárny: Nachtigal, Bini a Warak a Song-Mbenge.

Obrázek 13 Hydroelektrárna Memve'ele [30]

7.2 Zahraniční projekty v Africe

Významné a silné státy vidí v Africkém kontinentu velký ekonomický potenciál, přesto se zdá, že nejaktivnějším investorem je právě Čína. Západní investoři se Africe vyhýbali z několika důvodů: například kvůli politické i ekonomické nestabilitě, velké míře zadluženosti států, inflaci, politické nestabilitě, byrokracii, špatné infrastruktuře a kvůli obavám ze střetu názorů s dalšími zeměmi operujícími v Africe. Mezi nejvýznamnější investory patří USA a evropské země (Velká Británie, Francie nebo Itálie). Díky jejich investicím klesla negramotnost za posledních 30 let asi o polovinu, avšak na celém africkém kontinentu negramotnost v celkové populaci dosahuje téměř 40 %. Přestože se mnohde výrazně rozvinula infrastruktura a energetický průmysl, zvýšila si také, hlavně v urbanizovaných zónách, kriminalita, což se projevuje snížením bezpečnosti civilních obyvatel. [33]

7.2.1 Solární elektrárna v Ghaně

Britská společnost Blue Energy (založena v roce 2010) chce v Ghaně postavit obrovskou 150 megawattovou solární elektrárnu, která bude schopna zásobovat energií až 100 000 domů. [34] Stane se tak čtvrtou největší solární elektrárnou na světě. Elektrárna bude stát v oblasti Nzema, poblíž vesnice Aiwiaso. Její rozloha má být 183 hektarů a její cena se odhaduje na 400 milionů USD (8,9 miliard Kč). Vedoucím projektu je Mere Power Nzema Ltd, což je dceřiná společnost Blue Energy.[35] Na rozdíl od jiných solárních projektů v Africe, Nzema využívá fotovoltaickou technologii, která přeměňuje sluneční paprsky přímo na elektřinu. Výstavba zajistí 500 pracovních míst a po dokončení 200 stálých pracovních míst. Elektrárna bude přímo napojena na síť elektráren West African Power Pool⁸, což zajistí propojení a spolupráci s okolními státy. Předpokládá se, že plně funkční bude v říjnu 2015. [36]

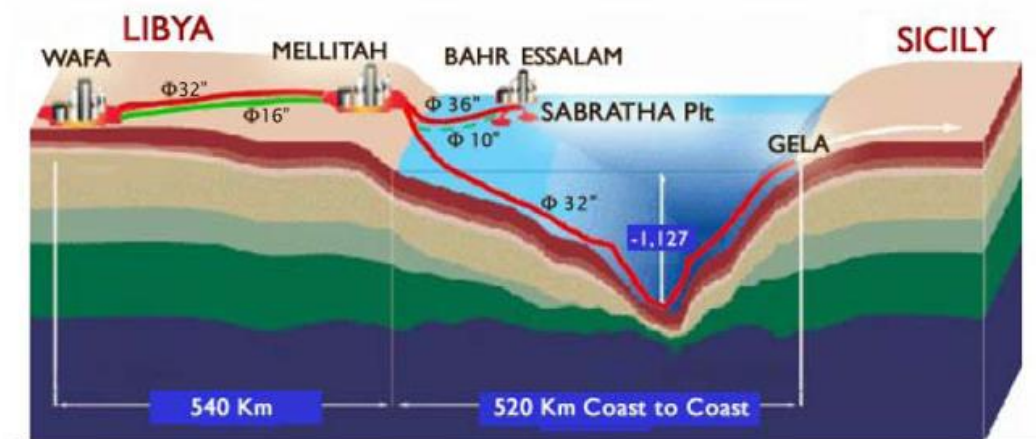
Obrázek 14 Solární elektrárna v Ghaně [34]

---

⁸ WAPP je mezinárodní energetická organizace zahrnující 14 členských států (Benin, Pobřeží slonoviny, Guinea-Bissau, Libérie, Mali, Níger, Nigérie, Senegal, Sierra Leone a Togo) Zdroj: <http://www.ecowapp.org/>

7.2.2 Plynovod Green Stream

Plynovod Green Stream je součástí projektu Western Libyan Gas Project, který má za úkol zásobovat Evropu zemním plynem ze severní Afriky. [37] Investovala do něj italská energetická společnost ENI, která tímto získala 50% podíl. Druhým spoluvlastníkem je National Oil Corporation z Libye. Trasa plynovodu Green Stream začíná na Libyjském pobřeží v Mellitah, městě ležící asi 90 km od Tripoli, a dále pokračuje pod dnem Středozemního moře do přístavního města Gela na Sicílii. Jeho délka je 520 km a v nejnižším bodě se nachází až v -1127 metrech. Zdroje zemního plynu pochází ze dvou oblastí: ropných polí Wafa, blízko hranic s Alžírskem, a Bahr Essalaam, nacházejících se ve Středozemním moři asi 110 km od libyjského pobřeží. Výstavba byla zahájena v roce 2003 a jeho slavnostní otevření Muammarem Kaddáfim a Silvio Berlusconiem v Libyjském Tripoli (kde se nachází West Libyan Gas pipeline) se uskutečnilo 7. října 2004. Projekt stál asi 6,6 miliard USD (146 miliard Kč). [38] Kvůli Arabskému jaru, civilním nepokojům, které se rozšířily z Tuniska, přes Libyi a Egypt v roce 2011, byl tento plynovod na několik měsíců zastaven. Nyní však opět zásobuje italský poloostrov zemním plynem.

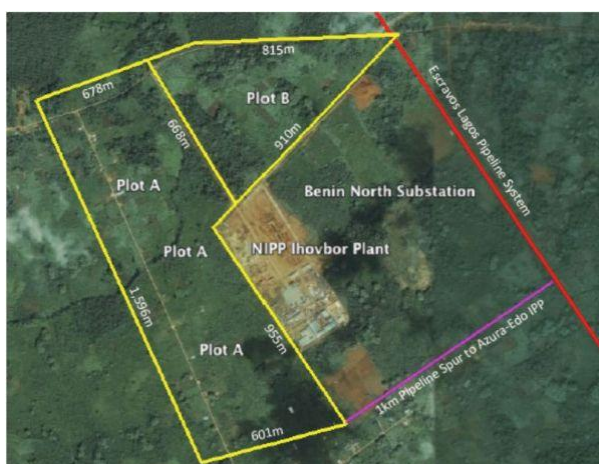

Obrázek 15 Trasa plynovodu Green Stream [38]

7.2.3 Energetický projekt Azura-Edo

Společnost American Capital Energy & Infrastructure (ACEI) investovala 130 milionů USD (2,94 miliard Kč) do společnosti Azura Power Holdings Ltd., jež zodpovídá za vývoj projektu Azura-Edo. Tento projekt představuje především výstavbu elektrárny o výkonu 459 MW s plynovou turbínou a otevřeným cyklem, která se

momentálně staví nedaleko města Benin City ve státě Edo v Nigérii. Představuje první fázi tohoto projektu, kdy se plánuje, že by elektrárna mohla mít kapacitu až 1 500 MW. [39] Výstavba začne v lednu 2015 a do provozu by měla být uvedena na přelomu let 2016 a 2017. [40] Dalším významnou investiční společností je Overseas Private Investment Corporation (OPIC), [41] což je americká vládní finančně rozvojová instituce, která tento projekt podpořila 50 miliony USD (1,1 miliarda Kč). Předpokládá se, že projekt bude mít pozitivní dopad na společenské a ekonomické klima a povede k ekonomickému rozvoji a vytvoření až 1 000 nových pracovních míst.

Obrázek 16 Plán pro elektrárnu Azura-Edo [42]

8 Pracovní listy

Kvůli přehlednosti a lepšímu zapamatování jsem vytvořila pracovní listy pro žáky 9. třídy základních škol a pro žáky gymnázia, kteří podle školního vzdělávacího programu (ŠVP) probírají globalizaci a dělení světa podle vyspělosti států, překážky v rozvoji chudých zemí, kolonizaci a pozdější dekolonizaci světa, ekonomickou integraci a světové hospodářství. Téma neokolonialismu a ekonomické i politické kooperace tedy do tohoto programu výborně zapadá.

Otázky a úkoly v pracovních listech pro 9. ročník a pro předmaturitní ročníky na gymnáziu jsou kromě úkolu vytvořit vlastní SWOT analýzu, který je zahrnut z důvodu vyšší náročnosti pouze do pracovních listů pro žáky gymnázia, totožné. Vytvoření stejných pracovních listů mi umožnilo porovnat, zda jsou žáci těchto věkových kategorií schopni pracovat se stejnými otázkami a úkoly.

V příloze práce jsou pracovní listy pro žáky a řešení příslušných pracovních listů pro učitele, dále odkaz na internetové úložiště, kde se nachází doprovodná prezentace, kterou jsem připravila pro výuku k danému tématu.

9 Průběh výuky s využitím nové učební pomůcky

Abych ověřila pomůcku v praxi, požádala jsem pana učitele Mgr. Pavla Rychlého ze ZŠ Dub nad Moravou o ověření vytvořené interaktivní mapy při výuce v 9. ročníku. Abych získala co nejširší zpětnou vazbu a pomůcku ověřila u co největšího počtu respondentů, došlo k ověření pomůcky i ve třídách šestiletého a osmiletého studia na gymnáziu Olomouc – Hejčín, které odpovídají 9. ročníku základních škol. Dále jsem oslovila paní Mgr. Ivanu Polednovou, zda bych mohla ověřit pomůcku i v předmaturitním semináři ze zeměpisu a zjistit tak, pro kterou věkovou skupinu je toto téma přínosnější. Pomůcka byla také ověřena v paralelních třídách předmaturitního ročníku v hodinách zeměpisu.

Kvůli názornějšímu výkladu jsem k pracovním listům vytvořila i doprovodnou prezentaci, jak v českém, tak v anglickém jazyce. Na gymnáziu je i anglická sekce, takže výuka v těchto třídách probíhá jen v anglickém jazyce a pomůcka může být tedy využívána i v těchto hodinách.

V úvodu hodiny byly zopakovány hlavní rysy kolonialismu. Poté měli žáci za úkol spojit pojmy kolonizace, imperialismus, kapitalismus aj. s jejich definicemi a společně bylo cvičení zkontrolováno. Po tomto úvodu do problematiky jsem vysvětlila rozdíl mezi kolonialismem a neokolonialismem a také jeho příčiny a důsledky. Neokolonialismus jsme si vysvětlili na příkladu kooperace Afriky a Číny. V tomto bodě žáci předmaturitních ročníků doplňovali SWOT analýzu a myšlenky své i svých spolužáků si průběžně zapisovali do pracovních listů. V případě základní školy jsem žákům vztah mezi Čínou a Afrikou a také investování na africkém kontinentu objasnila sama. Abychom si demonstrovali jednotlivé příklady investic, měli žáci obou věkových kategorií vymezený čas pro samostatnou práci s interaktivní mapou, ze které měli vypsát požadované údaje dle zadání v pracovním listu. Díky této práci si mohli žáci udělat představu o typu některých projektů i o jejich finanční hodnotě a prospěchu, který z nich plyne. Na závěr jsme analyzovali karikaturu, která měla vést žáky k zamyšlení nad tématem. Žáci vyjádřili svůj názor a společně jsme hodnotili současnou situaci v Africe.

V průběhu celé výuky žáci spolupracovali, postupovali dle pokynů v pracovních listech, nebáli se vznést případné otázky ohledně dané problematiky a aktivně se zapojovali do diskuse.

Pozitivní byl jejich zájem o interaktivní mapu, tedy novou výukovou pomůcku, která zvyšovala názornost výkladu a powerpointové prezentace a zároveň jim byly touto formou předány potřebné informace k tématu.

Díky tomuto ověření jsem dostala také zpětnou vazbu od učitelů, kteří byli prací nadšeni, viděli v ní velký přínos pro výuku tohoto tématu, a jak mi sdělili, výukovou pomůcku (především pak interaktivní mapu) budou ve svých hodinách využívat.

Obrázek 17 Ověřování pomůcky na ZŠ Dub nad Moravou

10 Metodika a ověření pomůcky v praxi

Cílová skupina: didaktická pomůcka (interaktivní mapa a doprovodné učební materiály) je určena primárně pro učitele.

Předmět: Zeměpis (zeměpisný seminář)

Hodinová dotace: 1 vyučovací hodina

Tematický celek: Sociální prostředí, významné změny na politické mapě (historický podklad, kolonizace, dekolonizace, neokolonialismus, globalizace světa)

Obor a ročník:

7941K/81 Gymnázium - (osmileté gymnázium – nižší stupeň) – pro IV. ročníky (kvarty)

Škola otevřená všem (č. j. 390/07) - (dle RVP ZV ze dne 1. 9. 2013) - 9. ročník ZŠ

7941K/81 Gymnázium - (osmileté gymnázium – vyšší stupeň) – pro VI. ročník (sexta)

7941K/41 Gymnázium - (čtyřleté gymnázium) – II. ročník (zeměpis) + III. ročník zeměpisný seminář

7941K/610 Gymnázium - (šestileté dvojjazyčné gymnázium) – V. ročníky (zeměpisný seminář)

Výukové metody:

- *Informačně-receptivní metoda* (výklad učitele – předávání hotových informací a jejich vnímání žáky) – téma neokolonialismu
- *Metoda problémového vyučování* - žáci musí vyřešit učitelem zadaný problém – úkoly v pracovních listech
- *Metoda názorně demonstrační* (interaktivní mapa)
- *Metoda řízeného dialogu* – SWOT analýza, společné řešení

Cíl výuky: Hlavním cílem je vybavit žáka znalostmi a kompetencemi, které mu pomohou porozumět tématu Neokolonialismus a investice Číny v Africe, naučit ho pracovat s interaktivní mapou a vyhledávat potřebné informace.

Kompetence, které budou výukou rozvíjeny:

Kompetence k učení

- učitel nabízí žákům aktivní formy výuky zadáváním dílčích úloh, při jejichž řešení nebo tvorbě žáci vyhledávají, zpracovávají, třídí a hodnotí informace (využití pracovních listů a interaktivní mapy)

Kompetence k řešení problémů

- učitel prostřednictvím úkolů vede žáky k osvojení správné strategie řešení problémů - rozvíjí zejména schopnost definování problému a následně žáky vede k tomu, aby argumenty podložili optimálního řešení (SWOT analýza)

- učitel vede žáky ke kritickému myšlení vzhledem k řešeným problémům

Kompetence komunikativní

- učitel vede žáky k osvojení a uplatňování základních pravidel pro písemné i ústní vyjadřování (zejména logický sled myšlenek, jasnost a jednoznačnost formulací)

- učitel vytváří prostor pro interpretaci poznatků a názorů žáků na zeměpisná témata, vede nebo moderuje diskuzi s žáky, vhodnou formou upozorňuje žáky na chyby v komunikaci a při prezentacích, vede žáka k jejich odstraňování

Kompetence sociální a personální

- učitel navrhuje úlohy, které vyžadují práci žáků v různě velkých skupinách, podílí se tak na vytváření týmové spolupráce a přispívá k rozvoji dovedností, které žáci uplatní v budoucím profesionálním životě (zejména se jedná o spoluodpovědnost za výsledek týmu, komunikace s členy týmu, schopnost vyjádřit vlastní názor v týmu, vytvořit konstruktivní atmosféru v týmu) – SWOT analýza

Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

- učitel vede žáky k tomu, aby na základě základních znalostí používání počítačových programů dokázali pracovat s interaktivní mapou

Příklad dobré praxe - ověřování výukové pomůcky: V. A6 (zeměpisný seminář) – dne 2. února 2015

Struktura vyučovací hodiny

1. Řízený rozhovor a informačně-receptivní metoda: neokolonialismus e a jeho kořeny, vymezení základních pojmů, historie

2. Samostatná práce, metoda problémového vyučování – SWOT analýza, samostatné řešení úkolů v pracovních listech

3. Práce s interaktivní mapou – metoda názorně-demonstrační, žáci si sami vyhledávají a vypisují informace, naučí se pracovat s interaktivní mapou

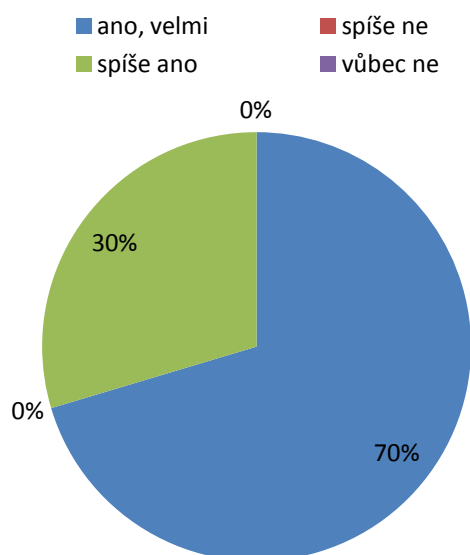
4. Ikonografický text – práce s karikaturou

5. Závěrečné shrnutí, diskuze

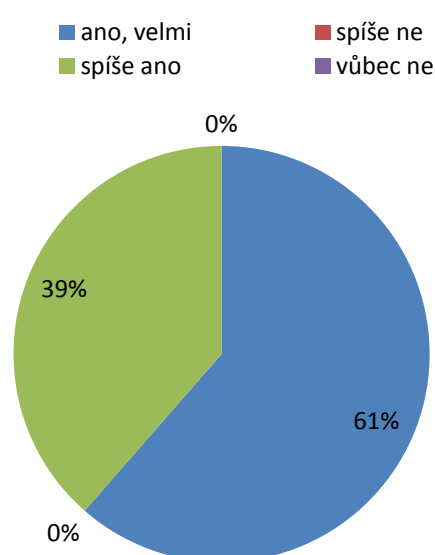
11 Dotazníkové šetření a vyhodnocení

Ke zjištění přínosnosti této výukové pomůcky jsem vytvořila evaluační dotazník, který jsem po skončení hodiny rozdala žákům. Celkem jej vyplnilo 275 žáků - z toho 135 žáků 9. ročníků⁹, 4. ročníků 8letého studia a 2. ročníků 6letého studia, zbývajících 140 žáků bylo z předmaturitního ročníku Gymnázia Olomouc - Hejčín. Výzkumu se zúčastnily čtyři třídy víceletého studia Gymnázia Olomouc - Hejčín a jedna třída Základní školy Dub nad Moravou a dále pět tříd předmaturitního ročníku rovněž Gymnázia Olomouc - Hejčín.

Otázka č. 1: Zaujalo tě toto téma?

Graf 1 9. ročník

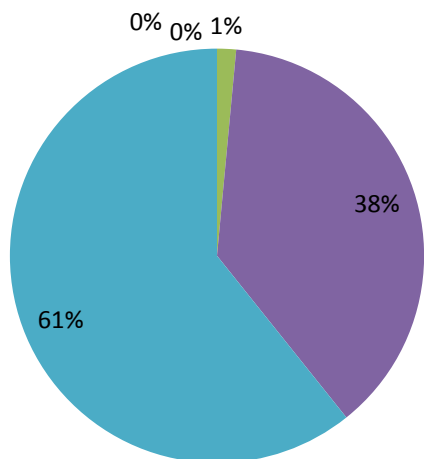
Graf 2 Předmaturitní ročník

---

⁹ Pro zjednodušení budu dále používat označení žáci 9. ročníků, ačkoliv se jedná jak o žáky základní školy, tak o žáky odpovídajících ročníků víceletého studia na gymnáziu.

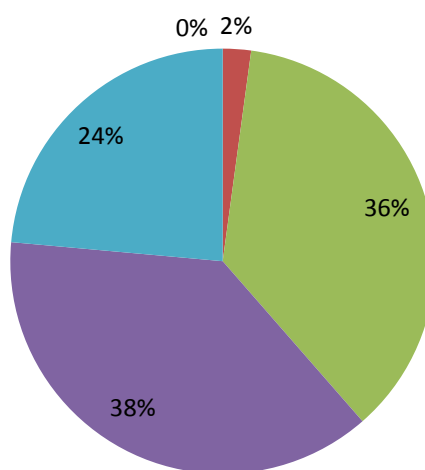
Otázka č. 2: Jak moc byla pro tebe hodina přínosná? Označ počtem hvězdiček
 (1 hvězdička – málo přínosná, 5 hvězdiček – velmi přínosná)

■ 1 hvězdička ■ 2 hvězdičky ■ 3 hvězdičky
 ■ 4 hvězdičky ■ 5 hvězdiček

Graf 3 9. ročník

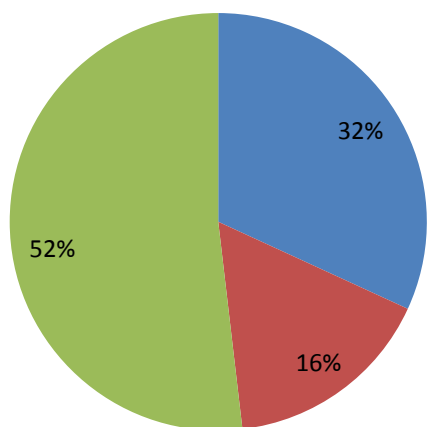
■ 1 hvězdička ■ 2 hvězdičky ■ 3 hvězdičky
 ■ 4 hvězdičky ■ 5 hvězdiček

Graf 4 Předmaturitní ročník

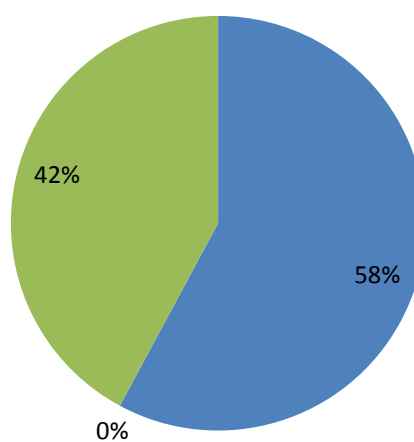
Otázka č. 3: Jaký způsob výuky preferuješ?

■ názorný výklad
 ■ faktický výklad
 ■ samostatná práce a interakce v hodině

Graf 5 9. ročník

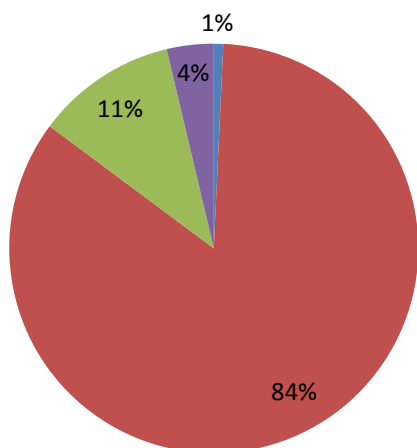
■ názorný výklad
 ■ faktický výklad
 ■ samostatná práce a interakce v hodině

Graf 6 Předmaturitní ročník

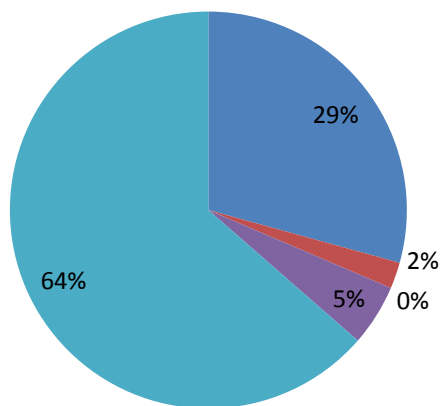
Otázka č. 4: Která část pracovního listu ti připadala nejsložitější?

- Interaktivní mapa
- Přiřazování definic k pojmům
- Rozlišování pozitivních a negativních důsledků
- Diskuze k obrázku

Graf 7 9. ročník

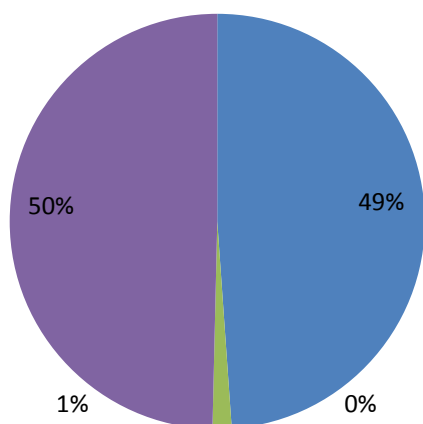
- Interaktivní mapa
- Přiřazování definic k pojmům
- Rozlišování pozitivních a negativních důsledků
- Diskuze k obrázku
- SWOT analýza

Graf 8 Předmaturitní ročník

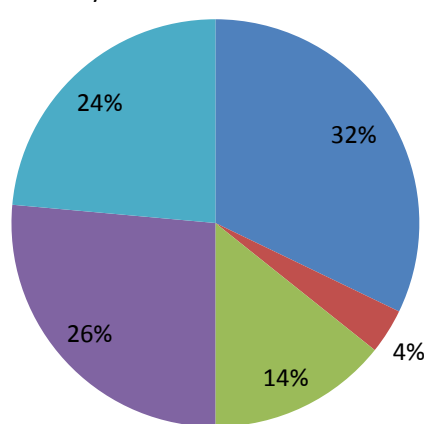
Otázka č. 5: Která část hodiny tě zajímala nejvíce, interaktivní mapa, přiřazování definic k pojmům, rozlišování pozitivních a negativních důsledků neokolonialismu, diskuze k obrázku nebo SWOT analýza?

- Interaktivní mapa
- Přiřazování definic k pojmům
- Rozlišování pozitivních a negativních důsledků
- Diskuze k obrázku

Graf 9 9. ročník

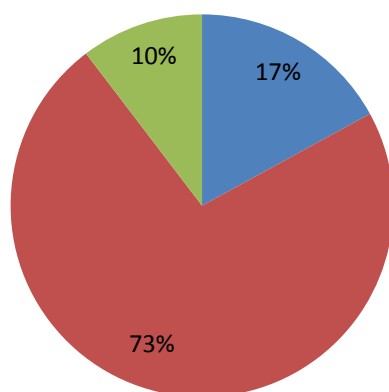
- Interaktivní mapa
- Přiřazování definic k pojmům
- Rozlišování pozitivních a negativních důsledků
- Diskuze k obrázku
- SWOT analýza

Graf 10 Předmaturitní ročník

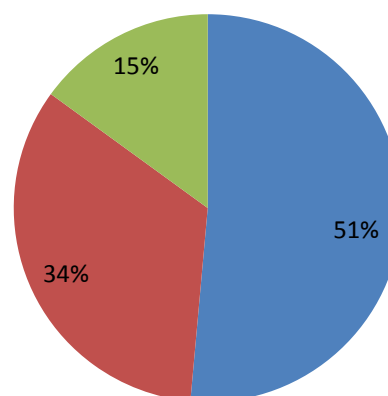
Otázka č. 6: V čem vidíš hlavní přínos interaktivní mapy?

■ větší názornost   ■ výuka mě více baví
■ nevidím přínos

Graf 11 9. ročník

■ větší názornost   ■ výuka mě více baví
■ nevidím přínos

Graf 12 Předmaturitní ročník

Z výsledků tohoto dotazníkového šetření jsem zjistila, že téma se zdálo oběma věkovým skupinám zajímavé a žáci se prostřednictvím výukové pomůcky dozvěděli nové informace o této problematice atraktivní formou.

Starší žáci (předmaturitního ročníku) byli oproti 9. ročníku více kritičtí, jak dokazují otázky č. 1 a 2. Na otázku č. 1, zda téma žáky zaujalo, odpovědělo první možností „ano, velmi“ 70 % žáků 9. ročníku, kdežto v předmaturitním ročníku stejnou možnost zvolilo 61 % žáků. Záměrem otázky č. 2 bylo zjistit, jaký měla hodina pro žáky přínos. Zde je kritičnost předmaturitního ročníku patrnější. V 9. ročníku hodnotilo hodinu nejvyšším počtem pěti hvězdiček 61 % žáků, čtyřmi hvězdičkami 38 % žáků a pouze 1 % žáků výuku hodnotilo třemi hvězdičkami. V předmaturitním ročníku pět hvězdiček zvolilo pouze 24 % žáků, čtyři hvězdičky 38 % žáků, tři hvězdičky 36 % žáků a dvě hvězdičky 2 % žáků.

Z otázky č. 3, o preferencích způsobu výuky, je patrné, že žákům 9. ročníku více vyhovuje samostatná práce a interakce v hodině (52 % respondentů), kdežto předmaturitní ročník preferuje názorný výklad (58 % respondentů).

Pro žáky 9. ročníku bylo podle otázky č. 4 nejsložitější částí pracovních listů přiřazování definic k pojmům (84 % respondentů), pro předmaturitní ročník vytvoření SWOT analýzy (64 % respondentů), čímž se mi potvrdil správný předpoklad náročnosti tohoto úkolu, a je tedy v pořádku, že SWOT analýza není zařazena i do pracovních listů

pro 9. ročník. Druhou často zvolenou možností v otázce náročnosti, volili žáci předmaturitního ročníku „interaktivní mapu“ (29 % respondentů), zde se ovšem domnívám, že žáci nepochopili otázku dotazníku, jelikož práce s interaktivní mapou není nijak zvlášť náročná, jde zde pouze o správné zapsání informací z mapy.

Jak ukazují výsledky otázky č. 5, žáky 9. ročníku nejvíce zaujaly dvě části této výukové pomůcky: diskuse k obrázku (50 % respondentů) a interaktivní mapa (49 % respondentů), kdežto zvolené možnosti předmaturitních ročníků byly mnohem rozmanitější: interaktivní mapu zvolilo 32 % žáků, diskusi obrázku 26 % žáků, SWOT analýzu 24 % žáků, přiřazování definic k pojmům 14 % žáků a 4 % žáků nejvíce zaujalo přiřazování definic k pojmům.

Nově vytvořenou výukovou pomůcku 73 % žáků 9. ročníku hodnotí jako přínosnou z hlediska atraktivity. V předmaturitním ročníku shledalo 51 % respondentů největším přínosem názornost výuky a 34 % žáků ohodnotilo největším přínosem větší atraktivitu, stejně jako žáci 9. ročníků.

Na základě konzultace s paní Mgr. Ivanou Polednovou jsem přeložila pracovní listy a pomocnou prezentaci do angličtiny, aby mohla být látka takto vyučována i v angličtině, například na anglické sekci Gymnázia Olomouc - Hejčín.

Závěr

Cílem práce je upozornit na některé možnosti využití informačních a komunikačních technologií (ICT) ve výuce zeměpisu a vytvoření moderní interaktivní výukové pomůcky. Jedná se o interaktivní mapu, která může napomoci atraktivitě a názornosti výkladu o neokolonialismu. V pomůcce jsou zaznačeny vybrané investice v Africe. Ke každému bodu jsou přiloženy i popisky s obrázky, ze kterých lze vyčíst nejdůležitější fakta. Popisky jsou přeloženy i do angličtiny, aby mohla být tato látka vyučována i v anglickém jazyce. Interaktivní mapu jsem doplnila ještě o pracovní listy a prezentaci, takže vznikl celý komplex edukačních pomůcek.

Děti školního věku ICT běžně používají. V porovnání s dřívějšími generacemi mají proto dnešní žáci naprosto odlišné potřeby nejen v oblasti interpersonální komunikace, ale i v oblasti interakce s technikou. Je výzvou pro současnou školu, aby na tyto změny reagovala. Jednou z možných cest je integrace ICT do vzdělávání. Ve své práci jsem vytvořila novou pomůcku, která naznačuje jednu z možností, jak pojmout výklad s využitím ICT.

Při vzdělávání záleží na způsobu výuky. Je-li výuka připravena zajímavým způsobem, který žáky zaujme, rozvíjí jejich tvořivost a má pro ně jistě větší přínos než pouhé opisování z tabule, zapisování si učiva, které jim učitel nadiktuje, a následné učení se doma z paměti. Dnes již existují rozmanité možnosti pro zpestření výkladu učitele. Technologický a informační vývoj jde stále dopředu a totéž platí i u vzdělávání. Při výuce zeměpisu je využití moderních pomůcek, mezi něž patří i interaktivní mapy, interaktivní tabule nebo GPS, významnou pomůckou.

Jádrem práce je praktická část, v níž jsem vytvořila interaktivní mapu pomocí stránky Google maps, která je přístupná veřejnosti a která má znázorňovat jak příklady jednotlivých investic Číny v Africe, tak i ostatních zahraničních investorů. Jednotlivé příklady jsou v práci důkladně popsány a mají usnadnit pochopení tématu. Pro vyhledávání informací o těchto investicích jsem použila především internetové zdroje v cizích jazycích, jelikož zdroje psané česky byly velmi omezené. Mapa bude využívána při názorném vyučování spolu s pracovními listy, které obsahují úkoly vztahující se k výkladu i k interaktivní mapě.

Většina škol je dnešní době vybavena alespoň univerzálními počítači, dále jsou pak velmi často využívány dataprojektory nebo interaktivní tabule. Existuje řada volně

dostupných aplikací, jako například Google Maps, a není tedy problém je využívat bez nutnosti velkého finančního vkladu, což je velká výhoda.

Pomůcku jsem v další fázi vyzkoušela přímo v praxi a díky evaluačním dotazníkům jsem si ověřila její vzdělávací potenciál. Po vytvoření interaktivní mapy jsem si uvědomila, že jejím přínosem je názornost, čímž by pomůcka mohla pomoci při výuce i u mladších dětí, a dala by se tedy využít i v nižších ročnících. Rozhodla jsem se proto ověřit pomůcku i u žáků 9. ročníku základní školy a příslušných ročníků víceletého studia na gymnáziu. Ačkoliv téma nekolonialismu je pro mladší žáky složité, díky názornosti této pomůcky lépe pochopili celou problematiku. Součástí práce je i kapitola, která se zabývá metodikou práce s výukovou pomůckou.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že obě věkové skupiny žáků téma zaujalo. Žáci předmaturitního ročníku byli při hodnocení hodiny kritičtější, kdy nejvyšší počet hvězdiček zaznačilo pouze 24 % respondentů a zbylí žáci hodinu hodnotili převážně čtyřmi a třemi hvězdičkami (38 % a 36 %). Naproti tomu v 9. ročníku 61 % žáků hodnotilo hodinu maximálním počtem hvězdiček a 38 % čtyřmi hvězdičkami. 52 % žáků 9. ročníků preferuje samostatnou práci a interakci v hodině, kdežto 58 % žáků předmaturitního ročníku vyhovuje spíše názorný výklad, ačkoliv i samostatná práce a interakce v hodině tvoří 42 % odpovědí žáků. Ověřením pomocí dotazníků se mi potvrdil správný úsudek o náročnosti SWOT analýzy a rozhodnutí tuto část nezařazovat do pracovních listů pro 9. ročník. 64 % žáků předmaturitních ročníků totiž za nejsložitější část pracovních listů zvolila právě SWOT analýzu. Pro 9. ročník bylo nejsložitější přiřazování definic k pojmům (označilo 84 % respondentů), a je tedy potřeba žákům s tímto úkolem pomoci, bude-li to nutné. Žáky velmi zaujala práce s interaktivní mapou, 49 % respondentů z 9. ročníku a 32 % žáků předmaturitního ročníku, a také diskuse k obrázku (tuto možnost zvolilo 50 % žáků 9. ročníku a 26 % předmaturitního ročníku). Největším přínosem této interaktivní mapy shledalo 73 % žáků 9. ročníku větší atraktivitu, 51 % žáků předmaturitního ročníku pak lepší názornost a 34 % též atraktivitu.

Je třeba mít na zřeteli především výukový cíl a na základě tohoto cíle volit prostředky, tedy technologie. Není nutné používat ICT v každé hodině zeměpisu, ale jak vyplynulo z mého dotazníkového šetření, zařazení například interaktivní mapy do výuky je pro žáky motivující, zvyšuje názornost a atraktivitu vzdělávání.

Seznam odborné literatury

1. SEDLÁŘ, Josef. "Velká idea" imperialistických kolonizátorů. *Kolonialismus a neokolonialismus v současném světě*. Praha: Státní Vědecká knihovna v Olomouci, 1977.
2. —. Bohatství metropolím - bídu koloniím. *Kolonialismus a neokolonialismus v současném světě*. Praha: Státní Vědecká knihovna v Olomouci, 1977.
3. DANĚK, Petr. Nerovnoměrný rozvoj světa: kolonialismus, neokolonialismus a diskurz rozvoje. [autor knihy] Petr Daněk, Petr Jehlička a Jiří Tomeš. *Stát, prostor, politika. Vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, 2000.
4. FIGURA, Ivan. Charakteristika neokolonialismu. *Co je neokolonialismus*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965.
8. PHAM, Anh Duc. Vysoká škola ekonomická v Praze. *Seznam veřejných eVŠKP*. [Online] 17. května 2012. [Citace: 5. květen 2014.] http://www.vse.cz/vskp/30428_cinske_investice_v%C2%A0africe#.
10. ÚLEHLOVÁ, Radka. Vysokoškolské kvalifikační práce. *Theses.cz*. [Online] 6. října 2010. [Citace: 14. prosince 2014.] <http://www.theses.cz/id/gr4ct1/?furl=%2Fid%2Fgr4ct1%2F;so=nx;lang=en>.
12. BECHNÁ, Zuzana. Vysokoškolské kvalifikační práce. *Theses.cz*. [Online] 1. srpna 2012. [Citace: 27. Prosince 2014.] http://theses.cz/id/8ujlb5/DP_Bechna.pdf.
14. *ICT ve výuce zeměpisu na základní škole*. TŮMA, František. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, březen 2013, odborný časopis pro učitele základní školy Komenský, číslo 03, ročník 137. ISSN 0323-0449.
16. *Net generace ve výuce chemie*. TRNOVÁ, Eva. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, září 2012, stránky 16-19. ISSN 0323-0449.

Internetové zdroje

5. RIEGEL, Michal. Rozvojová politika EU: Altruismus nebo nástroj k dosažení vlastních cílů? *Rozvojovka*. [Online] [Citace: 3. ledna 2015.] <http://www.rozvojovka.cz/analyzy/133-rozvojova-politika-eu-altruismus-nebo-nastroj-k-dosazeni-vlastnich-cilu.htm>.
6. IDNES.CZ, tha a ad. Čína si brousí zuby na expanzi do Afriky. *idnes.cz / Zprávy*. [Online] 2. února 2007. [Citace: 6. června 2014.] http://data.idnes.cz/g/mbb/africa/china_africa.html.
7. Pramen.info. Prameň: Mŕtva pomoc. *Prameň regionálne noviny občianskeho združenia Genius Ioci*. [Online] 27. května 2009. [Citace: 6. června 2014.] <http://www.pramen.info/c/2165/mrtva-pomoc.htm#>.
9. TYLOVÁ, Klára. Čína hostila své přátele z Afriky. *Lidovky.cz*. [Online] Lidovky.cz, 6. listopadu 2006. [Citace: 5. května 2014.] http://www.lidovky.cz/cina-hostila-sve-pratele-z-afriky-dqz-/zpravy-svet.aspx?c=A061106_101959_In_zahranici_vvr.
11. HURST, Luke a ANU. China and Africa: friends with benefits. *East Asia Forum*. [Online] 17. února 2010. [Citace: 7. června 2014.] <http://www.eastasiaforum.org/2010/02/17/china-and-africa-friends-with-benefits/>.
13. RALPH, Erin. We shall rise again! Africa inspires a call for collective action. *Erin Ralph*. [Online] [Citace: 4. prosinec 2014.] <http://erinralph.com/africa/#>.
15. VÁCLAVÍK, Lukáš. Malé děti umí ovládat počítač více než plavat, říká studie AVG. *cnews.cz*. [Online] 24. ledna 2011. [Citace: 2. ledna 2015.] <http://www.cnews.cz/male-deti-umi-ovladat-pocitac-vice-nez-plavat-rika-studie-avg>.
17. LEUNG, Denise. Where are chinese investements in Africa headed? *World Resources Institute*. [Online] 15. května 2014. [Citace: 3. ledna 2015.] <http://www.wri.org/blog/2014/05/where-are-chinese-investments-africa-headed>.
18. Tanzania-Zambia Railway Authority. Passenger Services. *TAZARA Tanzania-Zambia Railway Authority*. [Online] [Citace: 12. února 2014.] http://tazarasite.com/?page_id=106.
19. SMITH, Mark. Train travel in Zambia and Tanzania. *The Man In Seat 61*. [Online] [Citace: 12. února 2014.] <http://www.seat61.com/Zambia.htm#DaresSalaam>.

20. roadtraffic-technology.com. Nairobi-Thika Superhighway, Kenya. *Road Traffic Technology Market & Customer Insight*. [Online] [Citace: 15. února 2014.] <http://www.roadtraffic-technology.com/projects/nairobi-thika-superhighway/>.
21. VOLF, Tomáš. Miliardové čínské investice dobývají Afriku. Jde tu nejen o vzácné suroviny. *Hospodářské noviny*. [Online] 29. července 2011. [Citace: 12. února 2014.] <http://byznys.ihned.cz/c1-52428630-miliardove-cinske-investice-dobývaji-afriku-jde-tu-nejen-o-vzacne-suroviny>.
22. CCTV News. Kenya's president officially opens Nairobi-Thika super highway. *CCTV News*. [Online] 11. října 2012. [Citace: 15. února 2014.] http://english.cntv.cn/20121110/102045_2.shtml#.
23. China-Africa Reporting Project. New Bagamoyo port benefits Tanzania and region. *China-Africa Reporting Project*. [Online] 20. května 2014. [Citace: 23. května 2014.] <http://china-africa-reporting.co.za/2014/05/new-bagamoyo-port-benefits-tanzania-and-region/>.
24. The Economic Times - Politics and Nations. Not using Tanzania port for military purposes: China. *The Economic Times - Politics and Nations*. [Online] 28. dubna 2013. [Citace: 10. února 2014.] http://articles.economictimes.indiatimes.com/2013-03-28/news/38099460_1_china-today-defence-spokesman-yang-yujun-xinhua#.
25. ELINAZA, Abduel. South African expert terms Bagamoyo port as major gateway to the world. *In 2 East Africa*. [Online] 14. září 2013. [Citace: 4. května 2014.] <http://in2eastafrika.net/south-african-expert-terms-bagamoyo-port-as-major-gateway-to-the-world/>.
26. HASSANALI, Hatim. Bagamoyo, Tanzania's seventh world heritage site !! *Fun Stuff*. [Online] 2. srpna 2012. [Citace: 14. února 2014.] <http://worlds-craziest-facts.blogspot.cz/2012/08/bagamoyo-tanzanias-seventh-world.html>.
27. ZÁHOŘÍK, Jan. Mezinárodní souvislosti těžby ropy v Africe. *Středoevropské politické studie*. [Online] 4. listopadu 2009. [Citace: 15. února 2014.] <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=384>.
28. ETAHOBEN, Bisong. Cameroon oil production on recovery lane. *Africa Review*. [Online] 16. února 2012. [Citace: 15. února 2014.] <http://www.africareview.com/Business--Finance/-/979184/1328876/-/4rfr6s/-/index.html>.

29. yaounde. China's Yan Chang hits hydrocarbons in Cameroon. *Reuters*. [Online] 27. července 2011. [Citace: 15. února 2014.] <http://www.reuters.com/article/2011/07/27/ozabs-cameroon-oil-idAFJJOE76Q09R20110727>.
30. SIDDIQUI, Shoaib-ur-Rehman. Cameroon crude output on track for 100,000 bpd in 2012. *Business Recorder*. [Online] 18. dubna 2012. [Citace: 16. února 2014.] <http://www.brecorder.com/markets/energy/middle-east-a-africa/49948-cameroon-crude-output-on-track-for-100000-bpd-in-2012-.html>.
31. DE DELAS, Fernando a Lakrafi, Mina Catherine. Hydroelectric projects. *Worldfolio*. [Online] říjen 2011. [Citace: 16. února 2014.] <http://www.worldfolio.co.uk/region/africa/cameroon/hydroelectric-projects>.
32. Société nationale d'électricité du Cameroun. Feasibility study on Memve ele hydro power development project. *Commissierner.nl*. [Online] říjen 1993. [Citace: 16. února 2014.] http://api.commissierner.nl/docs/cms/O83_024_detb_Final_Report_Executive_Summary.pdf.
33. Esi-Africa.com. Cameroon and SinoHydro partner for the Memve'ele hydropower station project. *Esi-Africa.com*. [Online] 3. září 2009. <http://www.esi-africa.com/cameroon-and-sinohydro-partner-for-the-memve-ele-hydropower-station-project/>.
34. HLÁVKA, Jakub. Afrika: Zlatý důl pro investory? *Hospodářské noviny*. [Online] 5. srpna 2011. [Citace: 16. února 2014.] http://blog.ihned.cz/c3-52494510-06b000_d-52494510-06b000_d-52494510-afrika-zlaty-dul-pro-investory.
35. MCGRATH, Matt. Ghana solar energy plant set to be Africa's largest. *BBC News*. [Online] 4. prosince 2012. [Citace: 16. února 2014.] <http://www.bbc.com/news/science-environment-20583663>.
36. Blue Energy. Africa's largest solar (PV) power plant. *Blue Energy*. [Online] 8. února 2012. [Citace: 16. února 2014.] <http://www.blue-energyco.com/africas-largest-solar-pv-power-plant/>.
37. CLOVER, Ian. Ghana finalizes plans for 155 MW solar park. *PV Magazine Photovoltaic Markets & Technology*. [Online] 4. května 2014. [Citace: 6. června 2014.] http://www.pv-magazine.com/news/details/beitrag/ghana-finalizes-plans-for-155-mw-solar-park_100014400/#axzz3LgiVYMIW.

38. eni.com. Western Lybian Gas Project. *eni.com*. [Online] 24. června 2013. [Citace: 16. února 2014.] http://www.eni.com/en_IT/innovation-technology/eni-projects/western-lybian-gas-project/western-lybian-gas-project.shtml.
39. eni.com. Greenstream. *eni.com*. [Online] 6. června 2013. [Citace: 16. února 2014.] http://www.eni.com/en_IT/innovation-technology/eni-projects/greenstream/greenstream-project.shtml.
40. Pinsent Masons. Construction starts on Nigeria's 'first privately-funded power plant'. *Legal news and guidance from Pinsent Masons*. [Online] 17. října 2014. [Citace: 2. ledna 2015.] <http://www.out-law.com/en/articles/2014/october/construction-starts-on-nigerias-first-privately-funded-power-plant/>.
41. BELLO, Olusola. Azura Power signs \$890m financing for Azura-Edo IPP. *Business Today*. [Online] 2. prosince 2014. [Citace: 2. ledna 2015.] <http://businessdayonline.com/2014/12/azura-power-signs-890m-financing-for-azura-edo-ipp/#.VJ8XRP8ABg>.
42. American Capital Energy & Infrastructure. American Capital Energy & Infrastructure's Azura-Edo Power Project Receives \$50 Million Financing Commitment from OPIC. *Yahoo! Finance*. [Online] 5. srpna 2014. [Citace: 2. ledna 2015.] <http://finance.yahoo.com/news/american-capital-energy-infrastructures-azura-181200855.html>.
43. AzuraWA. The Azura-Edo IPP, a 450MW Open Cycle Gas Turbine (OCGT) power station, is the first project to be initiated by Azura Power. It is part of a 1,500MW Independent Power Plant facility being developed near Benin City in Edo State, Nigeria. *AzuraWA*. [Online] [Citace: 2. ledna 2015.] <http://azurawa.co.uk/index.php/azura-edo-ipp/>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Dovoz z Afriky do Číny	14
Obrázek 2 Dovoz z Číny do Afriky	14
Obrázek 3 Přímé zahraniční investice do půdy, 2009 [12 str. 22].....	15
Obrázek 4 Oblasti zemědělství a těžby [13]	16
Obrázek 5 Náhled interaktivní mapy	19
Obrázek 6 Vývoj investování Číny v Africe [17].....	20
Obrázek 7 Mukuba expres na cestě z Dar es Salaam do Kapiri Mposhi [19]	21
Obrázek 8 Spací kupé 1. třídy [19]	21
Obrázek 9: Stavba dálnice [21].....	22
Obrázek 10 Dálnice ve městě Nairobi [22]	22
Obrázek 11 Přístav Bagamoyo [25].....	23
Obrázek 12 Ropné vrty v Kamerunu [29]	24
Obrázek 13 Hydroelektrárna Memve'ele [30]	25
Obrázek 14 Solární elektrárna v Ghaně [34]	26
Obrázek 15 Trasa plynovodu Green Stream [38]	27
Obrázek 16 Plán pro elektrárnu Azura-Edo [42]	28
Obrázek 17 Ověřování pomůcky na ZŠ Dub nad Moravou	31

Seznam příloh

Příloha č. 1: Pracovní list pro 9. ročník

Příloha č. 2: Pracovní list pro 9. ročník - řešení

Příloha č. 3: Pracovní list pro předmaturitní ročník

Příloha č. 4: Pracovní list pro předmaturitní ročník - řešení

Příloha č. 5: Pracovní list pro předmaturitní ročník v angličtině

Příloha č. 6: Pracovní list pro předmaturitní ročník v angličtině - řešení

Příloha č. 7: Evaluační dotazník pro žáky

Příloha č. 8: Doprovodná prezentace

Příloha č. 9: Doprovodná prezentace v angličtině

Příloha č. 1: Pracovní list pro 9. ročník

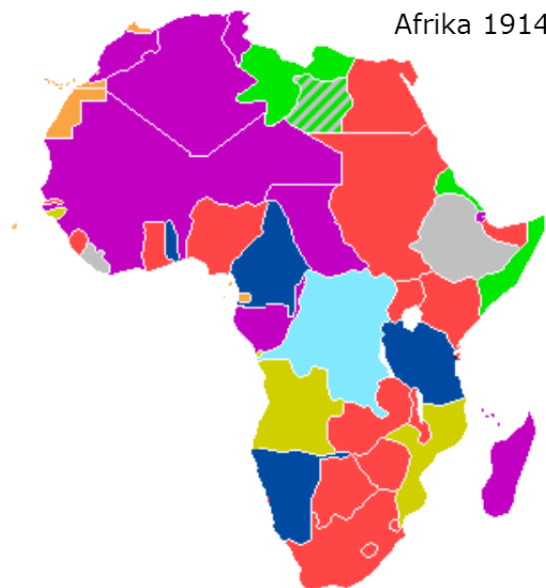
NEOKOLONIALISMUS

1. Kdo zahájil období kolonialismu a kdy?

2. Doplň názvy bývalých kolonizátorských zemí do legendy mapy:

Obrázek 1 (1)

Obrázek 2 [2]

3. Přiřaď pojmy k definicím:

Kolonizace

Dekolonizace

Kolonialismus

Neokolonialismus

Imperialismus

Kapitalismus

- Politická a ekonomická kontrola ze strany vyspělých států, uplatňovaná vůči rozvojovým zemím. Státy jsou formálně nezávislé, ačkoliv jejich fungování je ovlivňováno zvenčí.
- Vymaňování se z nadvlády jiné země.
- Osídlování dosud nevyužívaného nebo málo osídleného území.
- Společenský a ekonomický systém založený na maximálním využití zdrojů, na soukromém vlastnictví a volném trhu.
- Velmocenská, dobytvačná, rozpínavá a obvykle militantní politika státu.
- Ovládnutí podřízené společnosti svrchovanou mocností, především evropskými státy (v 16. – 19. století).

4. Jaké jsou příčiny neokolonialismu?

-
-
-
-

5. Modře podtrhni pozitivní důsledky neokolonialismu a červeně negativní důsledky:

Rozvoj technologií, zlepšení infrastruktury země, ztráta svobody obyvatel (politické nebo názorové), konflikty, znečišťování životního prostředí, zvýšení vzdělanosti obyvatelstva, stavba veřejných budov (školy, nemocnice), špatné pracovní podmínky, stavba elektráren

6. Napiš 2 nejvýznamnější investory v Africe:

7. Ve kterých odvětvích se v současné době v Africe **nejvíce** investuje?

- a) Těžební průmysl, zpracovatelský průmysl
- b) Služby, bankovníctví

8. Vyber si na interaktivní mapě jeden příklad zahraniční investice a jeden příklad čínské investice a zjisti:

- a) Název projektu:
- b) Jaký je účel tohoto projektu (např. stavba dálnice):
- c) Firma, která investuje:
- d) Kde investuje, v jaké zemi:
- e) Kolik peněz investuje:

9. Co si myslíš o tomto obrázku?

1. Které dva státy jsou na tomto obrázku zásadní?
2. Vidiš na obrázku nějaké státní nebo kulturní symboly?
3. Popiš, co se na obrázku děje. Jak to souvisí se současným vztahem Číny k Africe?
4. Chápeš záměr této karikatury spíše pozitivně nebo negativně? Myslel to autor spíše jako kritiku nebo pouhé konstatování?

Obrázek 3 [3]

Prameny obrázků

1. admin. Christopher Columbus Ship Coloring Page. *Free Great Images*. [online]. 28. 11. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z:<http://www.freegreatimages.com/christopher-columbus-ship-coloring-page/>
2. File:Africa 1914 map.png. *Wikipedia.org*. [online]. 25. 1. 2011 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://it.wikipedia.org/wiki/File:Africa_1914_map.png
3. Coates, Gavin. Chinese investment in Africa can be a force for good. *LeftCentral*. [online]. 22. 6. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z:<http://leftcentral.org.uk/2011/06/22/chinese-investment-in-africa/>

Příloha č. 2: Pracovní list pro 9. ročník – řešení

NEOKOLONIALISMUS

1. Kdo zahájil období kolonialismu a kdy?

Kryštof Kolumbus, 1492

2. Doplň názvy bývalých kolonizátorských zemí

do legendy mapy:

Obrázek 1 (1)

Obrázek 2 [2]

3. Přiřaď pojmy k definicím:

Kolonizace

Dekolonizace

Kolonialismus

Neokolonialismus

Imperialismus

Kapitalismus

- Politická a ekonomická kontrola ze strany vyspělých států, uplatňovaná vůči rozvojovým zemím. Státy jsou formálně nezávislé, ačkoliv jejich fungování je ovlivňováno zvenčí.
- Vymaňování se z nadvlády jiné země.
- Osídlování dosud nevyužívaného nebo málo osídleného území.
- Společenský a ekonomický systém založený na maximálním využití zdrojů, na soukromém vlastnictví a volném trhu.
- Velmocenská, dobytvačná, rozpínavá a obvykle militantní politika státu.
- Ovládnutí podřízené společnosti svrchovanou mocností, především evropskými státy (v 16. – 19. století).

4. Jaké jsou příčiny neokolonialismu?

- *Zdroj surovin (zemědělské plodiny)*
- *Touha po nerostném bohatství (zlato, diamanty, ropa)*
- *Levná pracovní síla*
- *Půda (pro výstavbu nebo zemědělství)*

5. Modře podtrhni pozitivní důsledky neokolonialismu a červeně negativní důsledky:
Rozvoj technologií, zlepšení infrastruktury země, ztráta svobody obyvatel (politické nebo názorové), konflikty, zvýšení vzdělanosti obyvatelstva, znečišťování životního prostředí, stavba veřejných budov (školy, nemocnice), špatné pracovní podmínky, stavba elektráren
6. Napiš 2 nejvýznamnější investory v Africe:
 Čína, Amerika
7. Ve kterých odvětvích se v současné době v Africe nejvíce investuje?
 a) Těžební průmysl, zpracovatelský průmysl
 b) Služby, bankovníctví
8. Vyber si na interaktivní mapě jeden příklad zahraniční investice a jeden příklad čínské investice a zjisti:
 a) Název projektu: *Plynovod Green Stream*
 b) Jaký je účel tohoto projektu (např. stavba dálnice): *dodávky zemního plynu pro evropský kontinent*
 c) Jaká firma investuje: *italská energetická společnost ENI + National Oil Corporation*
 d) Kde investuje, v jaké zemi: *Libye*
 e) Kolik peněz investuje: *6,6 miliard USD*
9. Co si myslíš o této karikatuře? Proč asi vznikla? Které informace z ní lze vyčíst?

- Které dva státy jsou na tomto obrázku zásadní?
Afrika a Čína
- Vidíš na obrázku nějaké státní nebo kulturní symboly?
Čínská vlajka, čínské hůlky, soudek s nápisem „oil“ na území Afriky, což značí zásoby ropy na tomto kontinentu
- Popiš, co se na obrázku děje. Jak to souvisí se současným vztahem Číny k Africe?
Čína „vyjídá“ přírodní zdroje Afriky. Je zde také souvislost s vykořisťováním obyvatel Afriky a s využíváním jejich přírodních zdrojů k vlastnímu užítku.

Obrázek 3 [3]

4. Chápeš záměr této karikatury spíše pozitivně nebo negativně? Myslel to autor spíše jako kritiku nebo pouhé konstatování?

Můžeme chápat pozitivně i negativně.

Pozitivně – vzájemná kooperace a pomoc, dodávání potřebných surovin do Číny

Negativně – vykořisťování, obchodní i politický vliv, získávání přírodních zdrojů na úkor afrického obyvatelstva, nepříznivý dopad na životní prostředí

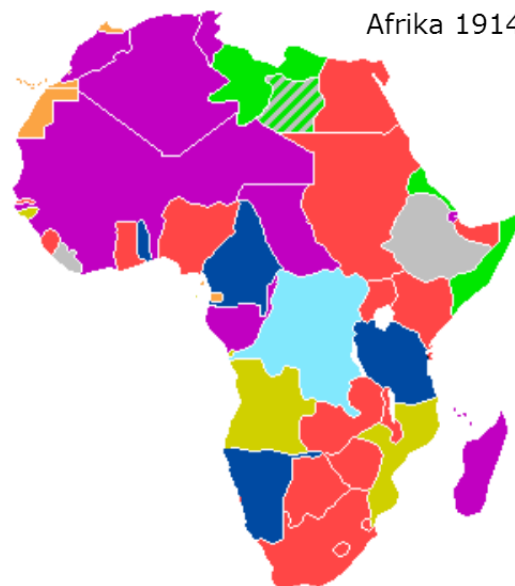
NEOKOLONIALISMUS

1. Kdo zahájil období kolonialismu a kdy?

2. Doplň názvy bývalých kolonizátorských zemí do legendy mapy:

Obrázek 1 (1)

Obrázek 2 [2]

3. Přiřaď pojmy k definicím:

Kolonizace

Dekolonizace

Kolonialismus

Neokolonialismus

Imperialismus

Kapitalismus

- Politická a ekonomická kontrola ze strany vyspělých států, uplatňovaná vůči rozvojovým zemím. Státy jsou formálně nezávislé, ačkoliv jejich fungování je ovlivňováno zvenčí.
- Vymaňování se z nadvlády jiné země.
- Osídlování dosud nevyužívaného nebo málo osídleného území.
- Společenský a ekonomický systém založený na maximálním využití zdrojů, na soukromém vlastnictví a volném trhu.
- Velmocenská, dobovačná, rozpínavá a obvykle militantní politika státu.
- Ovládnutí podřízené společnosti svrchovanou mocností, především evropskými státy (v 16. – 19. století).

4. Jaké jsou příčiny neokolonialismu?

-
-
-
-

5. Modře podtrhni pozitivní důsledky neokolonialismu a červeně negativní důsledky:

Rozvoj technologií, zlepšení infrastruktury země, ztráta svobody obyvatel (politické nebo názorové), konflikty, znečišťování životního prostředí, zvýšení vzdělanosti obyvatelstva, stavba veřejných budov (školy, nemocnice), špatné pracovní podmínky, stavba elektráren

6. Vytvoř vlastní SWOT analýzu pro vztah investování mezi Čínou a Afrikou

SWOT pro Čínu

Strengths = Silné stránky	Weaknesses = Slabé stránky
Opportunities = Možnosti	Threats = Obavy

SWOT pro Afriku

Strengths = Silné stránky	Weaknesses = Slabé stránky
Opportunities = Možnosti	Threats = Obavy

7. Napiš 2 nejvýznamnější investory v Africe:

8. Ve kterých odvětvích se v současné době v Africe **nejvíce** investuje?
  - a) Těžební průmysl, zpracovatelský průmysl
  - b) Služby, bankovníctví

9. Vyber si na interaktivní mapě jeden příklad zahraniční investice a jeden příklad čínské investice a zjisti:
  - a) Název projektu:
  - b) Jaký je účel tohoto projektu (např. stavba dálnice):
  - c) Firma, která investuje:
  - d) Kde investuje, v jaké zemi:
  - e) Kolik peněz investuje:

Obrázek 3 [3]

10. Co si myslíš o tomto obrázku?

1. Které dva státy jsou na tomto obrázku zásadní?
2. Vidiš na obrázku nějaké státní nebo kulturní symboly?
3. Popiš, co se na obrázku děje. Jak to souvisí se současným vztahem Číny k Africe?
4. Chápeš záměr této karikatury spíše pozitivně nebo negativně? Myslel to autor spíše jako kritiku nebo pouhé konstatování?

NEOKOLONIALISMUS

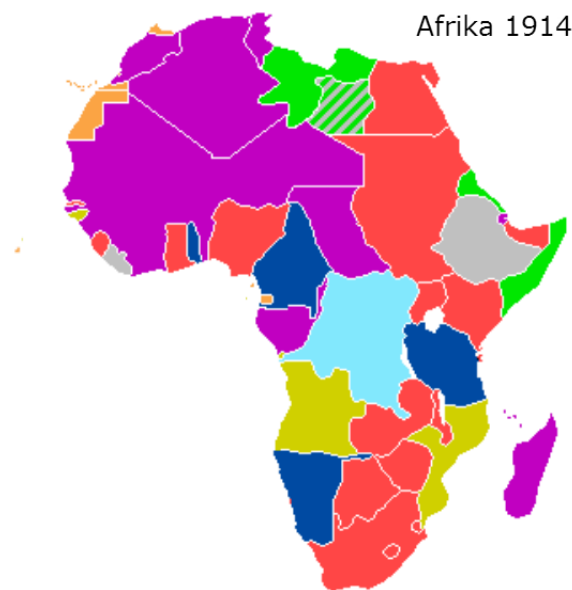
1. Kdo zahájil období kolonialismu a kdy?

Kryštof Kolumbus, 1492

2. Doplň názvy bývalých kolonizátorských zemí do legendy mapy:

Obrázek 1 (1)

Afrika 1914

Obrázek 2 [2]

3. Přiřaď pojmy k definicím:

Kolonizace	~~• Politická a ekonomická kontrola ze strany vyspělých států, uplatňovaná vůči rozvojovým zemím. Státy jsou formálně nezávislé, ačkoliv jejich fungování je ovlivňováno zvenčí.~~
Dekolonizace	~~• Vymaňování se z nadvlády jiné země.~~
Kolonialismus	~~• Osídlování dosud nevyužívaného nebo málo osídleného území.~~
Neokolonialismus	• Společenský a ekonomický systém založený na maximálním využití zdrojů, na soukromém vlastnictví a volném trhu.
Imperialismus	• Velmocenská, dobovačná, rozpínavá a obvykle militantní politika státu.
Kapitalismus	• Ovládnutí podřízené společnosti svrchovanou mocností, především evropskými státy (v 16. – 19. století).

4. Jaké jsou příčiny neokolonialismu?

- *Zdroj surovin (zemědělské plodiny)*
- *Touha po nerostném bohatství (zlato, diamanty, ropa)*
- *Levná pracovní síla*
- *Půda (pro výstavbu nebo zemědělství)*

5. Modře podtrhni pozitivní důsledky neokolonialismu a červeně negativní důsledky:

Rozvoj technologií, zlepšení infrastruktury země, ztráta svobody obyvatel (politické nebo názorové), konflikty, zvýšení vzdělanosti obyvatelstva, znečišťování životního prostředí, stavba veřejných budov (školy, nemocnice), špatné pracovní podmínky, stavba elektráren

6. Vytvoř vlastní SWOT analýzu pro vztah investování mezi Čínou a Afrikou

SWOT pro Čínu

Strengths = Silné stránky	Weaknesses = Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Levné výrobky (vhodné pro export)</i> • <i>Kapitál</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Neschopnost adaptovat se na africké podmínky</i>
Opportunities = Možnosti	Threats = Obavy
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Přírodní zdroje</i> • <i>Nejlepší africké studenty</i> • <i>Stálé odběratele zboží</i> • <i>Nenáročné podmínky pro investování</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tlak třetí strany (USA, Evropa)</i> • <i>Politická nestabilita</i>

SWOT pro Afriku

Strengths = Silné stránky	Weaknesses = Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Přírodní zdroje</i> • <i>Hospodářské oblasti</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nekonkurence-schopná pracovní síla</i> • <i>Nevzdělanost obyvatel</i> • <i>Chudoba</i> • <i>Nestabilita</i> • <i>Nedostatek základních surovin (voda, léky, potraviny)</i>
Opportunities = Možnosti	Threats = Obavy
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rychlý rozvoj</i> • <i>Lepší životní úroveň</i> • <i>Výhodné půjčky</i> • <i>Možnost stipendií pro studenty</i> • <i>Zlepšení infrastruktury</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Devastace životního prostředí</i> • <i>desertifikace</i> • <i>Nahrazování místního obchodu zahraničním</i> • <i>Možnost naprosté kolonizace</i> • <i>Sociální konflikty (vnitřní nebo mezi mocnostmi)</i>

7. Napiš 2 nejvýznamnější investory v Africe:

Čína, Amerika

8. Ve kterých odvětvích se v současné době v Africe **nejvíce** investuje?

- a) Těžební průmysl, zpracovatelský průmysl
- b) Služby, bankovníctví

9. Vyber si na interaktivní mapě jeden příklad zahraniční investice a jeden příklad čínské investice a zjisti:

- a) Název projektu: *Plynovod Green Stream*
- b) Jaký je účel tohoto projektu (např. stavba dálnice): *dodávky zemního plynu pro evropský kontinent*
- c) Jaká firma investuje: *italská energetická společnost ENI + National Oil Corporation*
- d) Kde investuje, v jaké zemi: *Libye*
- e) Kolik peněz investuje: *6,6 miliard USD*

Obrázek 3 [3]

10. Co si myslíš o této karikatuře? Proč asi vznikla? Které informace z ní lze vyčíst?

1. Které dva státy jsou na tomto obrázku zásadní?

Afrika a Čína

2. Vidiš na obrázku nějaké státní nebo kulturní symboly?

Čínská vlajka, čínské hůlky, soudek s nápisem „oil“ na území Afriky, což značí zásoby ropy na tomto kontinentu

3. Popiš, co se na obrázku děje. Jak to souvisí se současným vztahem Číny k Africe?

Čína „vyjídá“ přírodní zdroje Afriky.

Je zde také souvislost s vykořisťováním obyvatel Afriky a s využíváním jejich přírodních zdrojů k vlastnímu užitku.

4. Chápeš záměr této karikatury spíše pozitivně nebo negativně? Myslel to autor spíše jako kritiku nebo pouhé konstatování?

Můžeme chápat pozitivně i negativně.

Pozitivně – vzájemná kooperace a pomoc, dodávání potřebných surovin do Číny

Negativně – vykořisťování, obchodní i politický vliv, získávání přírodních zdrojů na úkor afrického obyvatelstva, nepříznivý dopad na životní prostředí

NEOCOLONIALISM

1. Who started the era of colonialism and when?

2. Complete the key with names of former colonialist powers:

Picture 1 (1)

Picture 2 [2]

3. Match terms with definitions:

Colonization

Decolonization

Colonialism

Neocolonialism

Imperialism

Capitalism

- Political and economical control of developed countries over developing countries. States are formally independent although their running is influenced from outside.
- Breaking free from the supremacy of another country.
- Settling of an unutilized or sparsely populated place.
- Social and economic system based on maximal utilization of goods, so that there is a stress on free trade and individual ownership.
- Conquering, expansive and usually military policy of a state.
- Taking control of dominant power (especially European powers, during 16th – 19th cent.) over subordinate society.

4. What are the causes of neocolonialism?

-
-
-
-

5. Underline in blue the positive and in red the negative consequences of neocolonialism.

Technological development, improvement of infrastructure, loss of freedom (of speech or political), conflicts, improvement of education, environmental pollution, creation of public buildings (schools, hospitals), bad working conditions, construction of power plants

6. Make your own SWOT analysis for the relationship between China and Africa

SWOT for China

Strengths	Weaknesses
Opportunities	Threats

SWOT for Africa

Strengths	Weaknesses
Opportunities	Threats

7. Write down the two most important investors in Africa:

8. In which branches in Africa do foreign countries currently invest the most?
  - a) Extraction, manufacturing industry
  - b) Services, banking

9. Choose from an interactive map one example of foreign investment and one example of Chinese investment and find out:
- Name of the project:
  - The aim of the project (e.g. highway construction):
  - What company invests:
  - In which country does the investment take place:
  - How much money does it invest:

Picture 3 [3]

10. What do you think of this caricature? Why was it created? What information can you find there?

- Which two territories are crucial on this picture?
- Can you see there any state or cultural symbols?
- Describe what is happening on the picture. How does it cohere with current relation between China and Africa?
- Do you consider the intention of this caricature more in a positive or negative way? Did the author mean this more as a critic or just as a statement?

Sources of pictures

1. admin. Christopher Columbus Ship Coloring Page. *Free Great Images*. [online]. 28th November, 2014 [cit. 1970-01-01]. Available from: <http://www.freegreatimages.com/christopher-columbus-ship-coloring-page/>
2. File: Africa 1914 map.png. *Wikipedia.org*. [online]. 25th January, 2011 [cit. 2015-01-03]. Available from: http://it.wikipedia.org/wiki/File:Africa_1914_map.png
3. Coates, Gavin. Chinese investment in Africa can be a force for good. *LeftCentral*. [online]. 22nd June, 2014 [cit. 1970-01-01]. Available from: <http://leftcentral.org.uk/2011/06/22/chinese-investment-in-africa/>

NEOCOLONIALISM

1. Who started the era of colonialism and when?

Christopher Columbus, 1492

2. Complete the key with names of former colonialist powers:

Picture 1 (1)

Picture 2 [2]

3. Match terms with definitions:

Colonization

Decolonization

Colonialism

Neocolonialism

Imperialism

Capitalism

- Political and economical control of developed countries over developing countries. States are formally independent although their running is influenced from outside.
- Breaking free from the supremacy of another country.
- Settling of an unutilized or sparsely populated place.
- Social and economic system based on maximal utilization of goods, so that there is a stress on free trade and individual ownership.
- Conquering, expansive and usually military policy of a state.
- Taking control of dominant power (especially European powers, during 16th – 19th cent.) over subordinate society.

4. What are the causes of neocolonialism:

- *Source of agricultural crops*
- *Longing for natural resources (gold, diamonds, crude oil)*
- *Cheap labour force*
- *Land (useful for construction or agriculture)*

5. Underline in blue the positive and in red the negative consequences of neocolonialism.
Technological development, improvement of infrastructure, loss of freedom (of speech or political), conflicts, improvement of education, environmental pollution, creation of public buildings (schools, hospitals), bad working conditions, construction of power plants
6. Make your own SWOT analysis for the relationship between China and Africa

SWOT for China

Strengths	Weaknesses
<p><i>Cheap products (suitable for export)</i> <i>Financial capital</i></p>	<p><i>Inability to adapt to African conditions</i></p>
Opportunities	Threats
<p><i>Natural resources</i> <i>Best African students</i> <i>Permanent consumers of goods</i> <i>Undemanding investment conditions</i></p>	<p><i>Pressure of the third side (USA, Europe)</i> <i>Political instability</i></p>

SWOT for Africa

Strengths	Weaknesses
<i>Natural resources</i> <i>Mineral resources</i>	<i>Labour force incapable of competition</i> <i>Lack of education</i> <i>Poverty</i> <i>Instability</i> <i>Lack of essential materials (water, food, drugs)</i>
Opportunities	Threats
<i>Fast development</i> <i>Increase in standard of living</i> <i>Advantageous loans</i> <i>Scholarships for students</i> <i>Improvement of infrastructure</i>	<i>Devastation of environment</i> <i>Desertification</i> <i>Replacement of local trade by foreign trade</i> <i>Possibility of total colonisation</i> <i>Social conflicts (internal or between external powers)</i>

7. Write down the two most important investors in Africa:

China, United States of America

8. In which branches in Africa do foreign countries currently invest the most?

- a) Extraction, manufacturing industry
- b) Services, banking

9. Choose from an interactive map one example of foreign investment and one example of Chinese investment and find out:

- a) Name of the project: *Pipeline Green Stream*
- b) The aim of the project (e.g. highway construction): to supply natural gas for European continent
- c) What company invests: *Italian energetic company ENI + National Oil Corporation*
- d) In which country does the investment take place: *Libya*
- e) How much money does it invest: *6,6 milliard USD*

Picture 3 (3)

10. What do you think of this caricature? Why was it created? What information can you find there?

1. Which two territories are crucial on this picture?

Africa and China

2. Can you see there any state or cultural symbols?

Chinese flag, Chinese chopsticks, barrel with the title "oil" in the region of central Africa which points to reserves of crude oil in this continent

3. Describe what is happening on the picture. How does it cohere with current relations between China and Africa?

China is "eating out" Africa's natural resources.

There is also a link between exploitation of inhabitants of Africa and utilization of Africa's natural resources for their own benefit.

4. Do you consider the intention of this caricature more in a positive or negative way? Did the author mean this more as a critic or just as a statement?

We can understand it both positively and negatively.

Positively – mutual cooperation and help, delivering of needed supplies into China

Negatively – exploitation, business and political influence, acquiring of natural resources at the expense of African inhabitants, unfavourable impact on environment.

Evaluační dotazník hodiny

Tento dotazník byl vytvořen za účelem vyhodnocení přínosu mé práce o neokolonialismu.

1. Zaujalo tě toto téma?

- Ano, velmi
- Spíše ano
- Spíše ne
- Vůbec ne

2. Jak moc byla pro tebe hodina přínosná?

5 hvězdiček = velmi přínosná, 1 hvězdička = z hodiny si nic nepamatuji

3. Jaký způsob výuky preferuješ?

- Názorný výklad
- Faktický výklad
- Samostatná práce a interakce v hodině

4. Která část pracovního listu ti připadala nejsložitější?

- Interaktivní mapa
- Přiřazování definic k pojmům
- Rozlišování pozitivních a negativních důsledků neokolonialismu
- Diskuze k obrázku

5. Která část pracovního listu tě nejvíce bavila?

- Interaktivní mapa
- Přiřazování definic k pojmům
- Rozlišování pozitivních a negativních důsledků neokolonialismu
- Diskuze k obrázku

6. V čem vidíš hlavní přínos interaktivní mapy?

- Větší názornost
- Výuka mě více bavila
- Nevidím přínos

Příloha č. 8: Doprovodná prezentace

Prezentaci lze stáhnout zde: <http://uloz.to/xau9vVfL/neokolonialismus-prezentace-pptx>
Pod heslem: neocolonialism

Slide 1

kolonialismus

= **ovládnutí** podřízené společnosti **svrchovanou mocností**,
především evropskými státy (v 16. – 19. století)

Slide 2

Kdo byl prvním významným kolonizátorem?

Slide 3

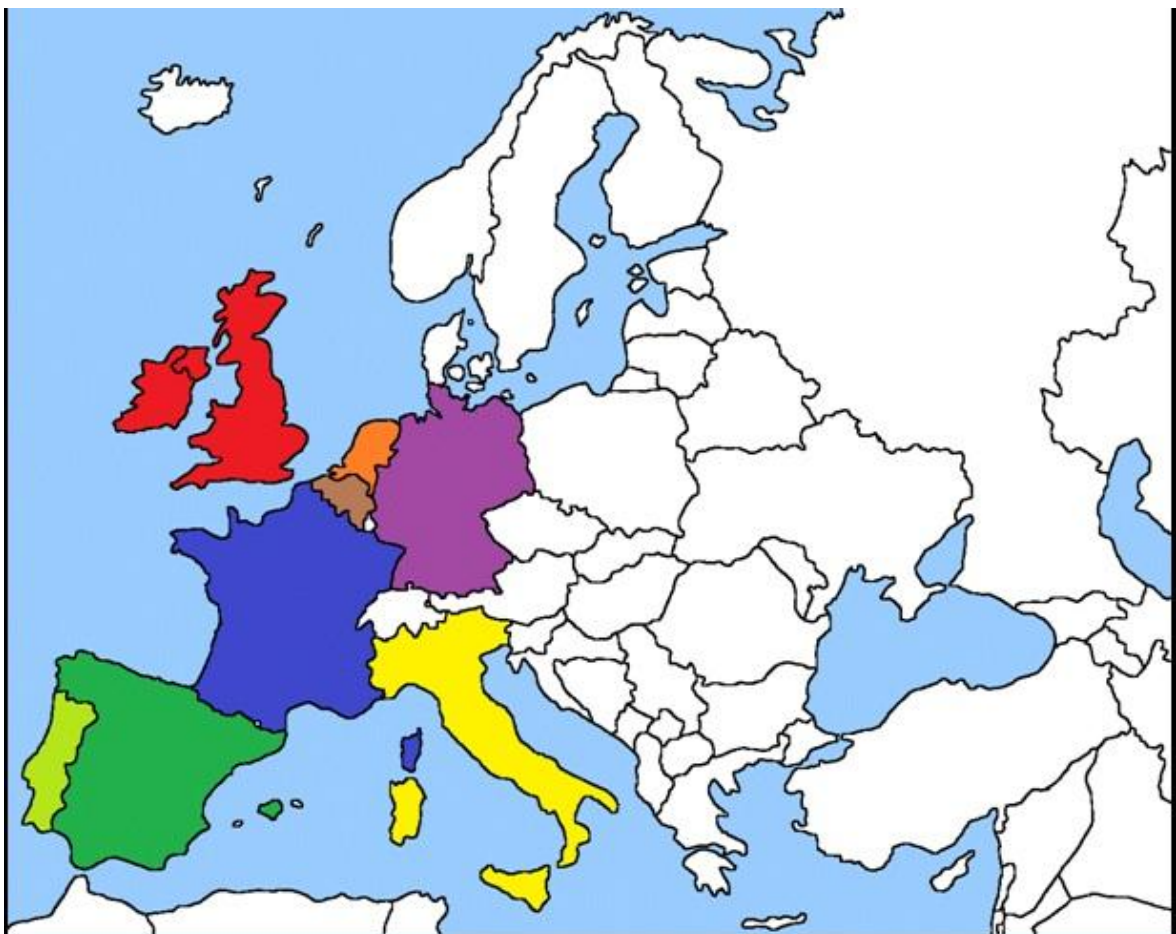
Nová kultura

15. – 19. století

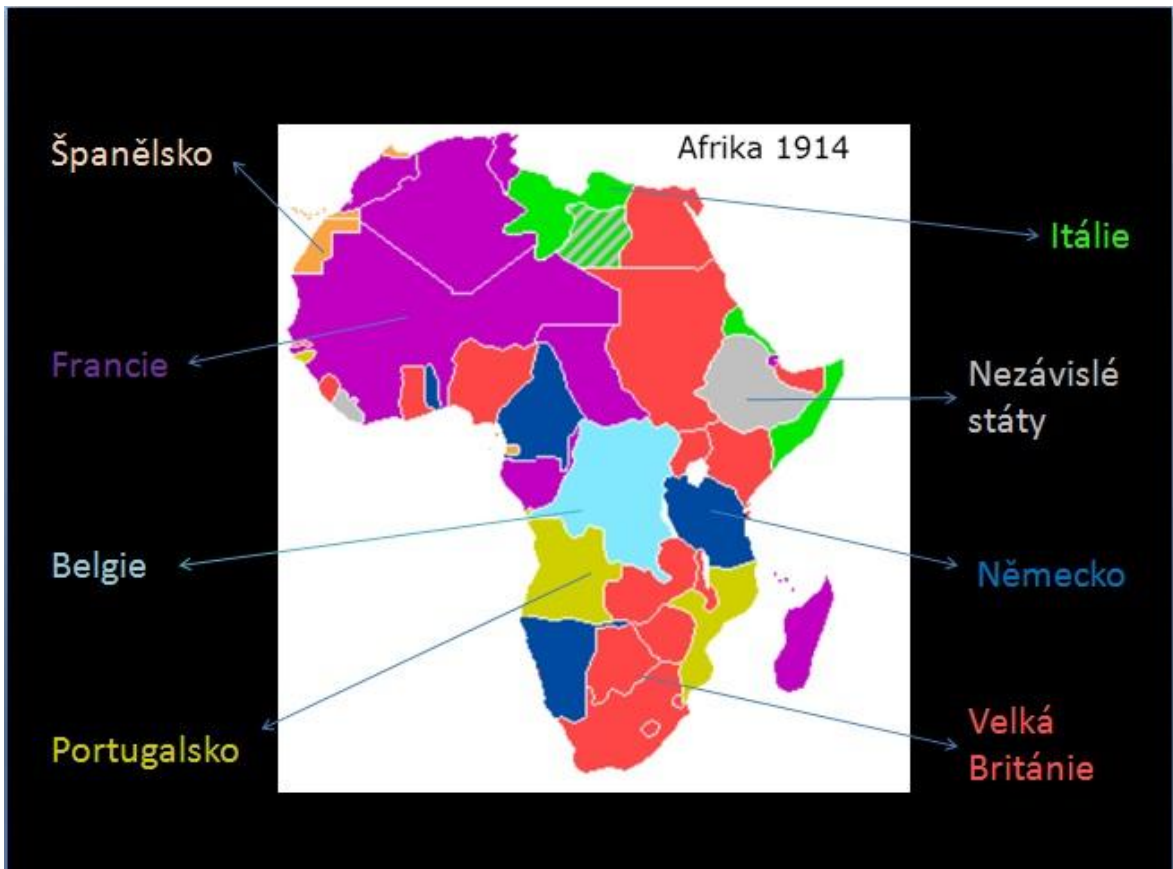
Obchodní styky

Vzácné zboží

Slide 4

Slide 5

Slide 6

Slide 7

NEOKOLONIALISMUS X Kolonialismus

- 2. polovina 20. století
- Politická a ekonomická kontrola
- Státy jsou formálně nezávislé,
ačkoli fungování státu je ovlivňováno

Slide 8

Proč?

- Zdroj surovin (zemědělské plodiny)
- Touha po nerostném bohatství (zlato, diamanty, ropa)
- Levná pracovní síla
- Půda (pro výstavbu nebo zemědělství)

Slide 9

Důsledky

+

- Rozvoj technologií
- Zlepšení infrastruktury země
- Zvýšení vzdělanosti obyvatelstva
- Stavba veřejných budov

-

- Ztráta svobody obyvatel
- Konflikty
- Znečišťování životního prostředí
- Špatné pracovní podmínky

• Stavba elektráren

Slide 10

Čína a Afrika

- Afrika potřebuje finanční pomoc
- Čína investuje peníze (těžba, stavebnictví, průmysl) + poskytuje půjčky s vysokým úrokem

Slide 11

Co může získat Čína?

- Přírodní zdroje
- Stálé odběratele zboží
- Nenáročné podmínky pro investování
- Nejlepší africké studenty

Čeho se Čína obává?

- Politická nestabilita
- Konflikty s ostatními zeměmi

Co může získat Afrika?

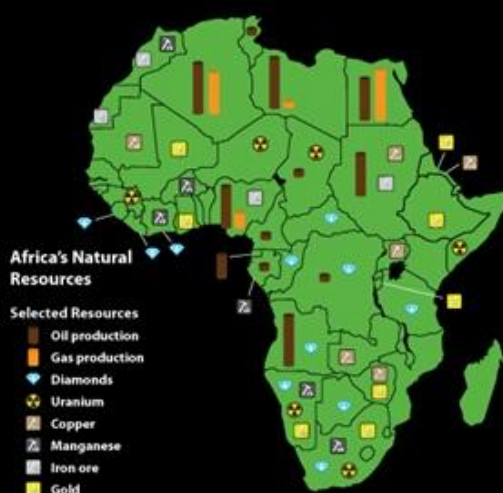
- Rychlý rozvoj
  - Ekonomický
  - Zlepšení infrastruktury
- Lepší životní úroveň
- Výhodné půjčky
- Možnost stipendií pro studenty

Čeho se Afrika obává?

- Devastace životního prostředí (desertifikace, znečišťování ovzduší)
- Nahrazování místního obchodu zahraničním

Slide 12

Ve kterém odvětví bude Čína nejvíce investovat?

Slide 13

Interaktivní mapa

<https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zhEdkFFFBjwA.kMgONCM4txpk>

Slide 14

**Je pomoc
Číny v Africe
prospěšná
nebo spíše
škodí?**

Slide 15

Příloha č. 9: Doprovodná prezentace v angličtině

Prezentaci lze stáhnout zde: <http://uloz.to/xyXGFbJM/neocolonialism-presentation-pptx>
Pod heslem: neocolonialism

Slide 1

colonialism

= **Taking control** of **dominant power** (especially European superpowers, during 16th – 19th cent.) over **subordinate society**

Slide 2

Who started the era of colonialism?

Slide 3

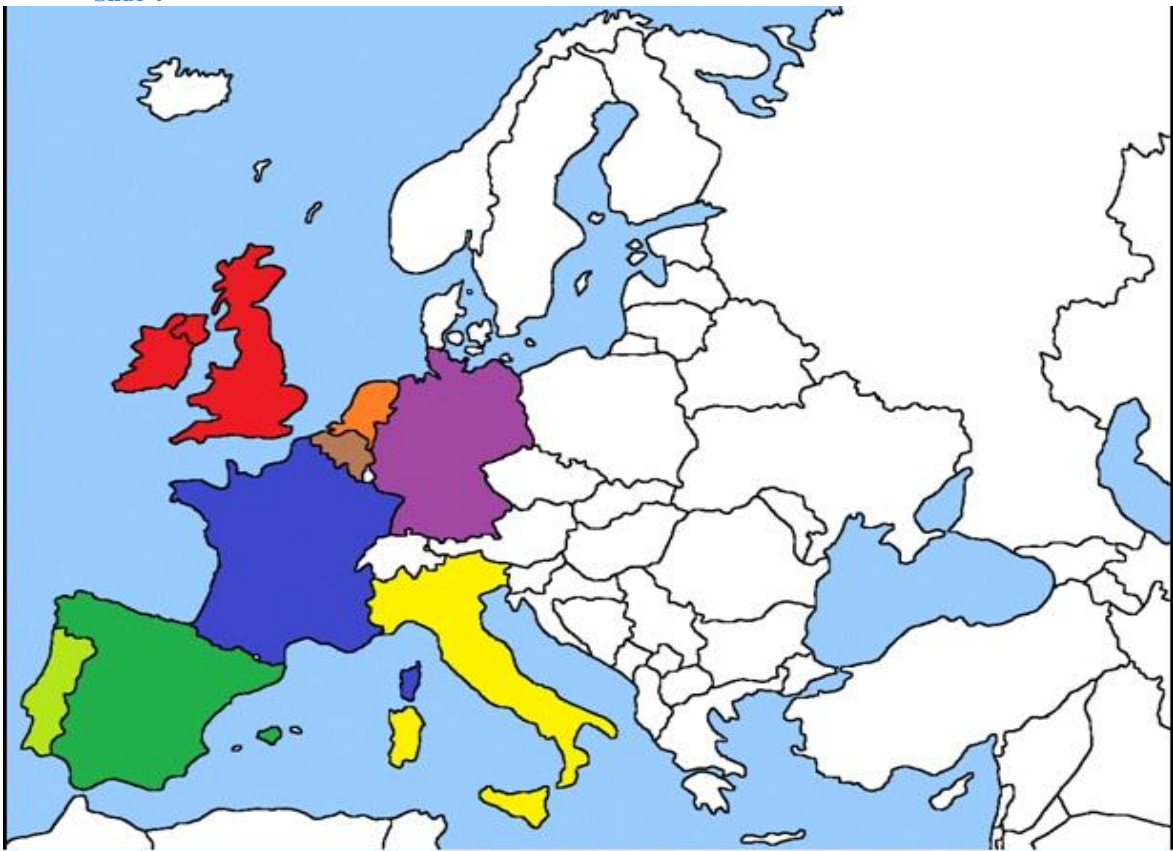
New culture

15th – 19th century

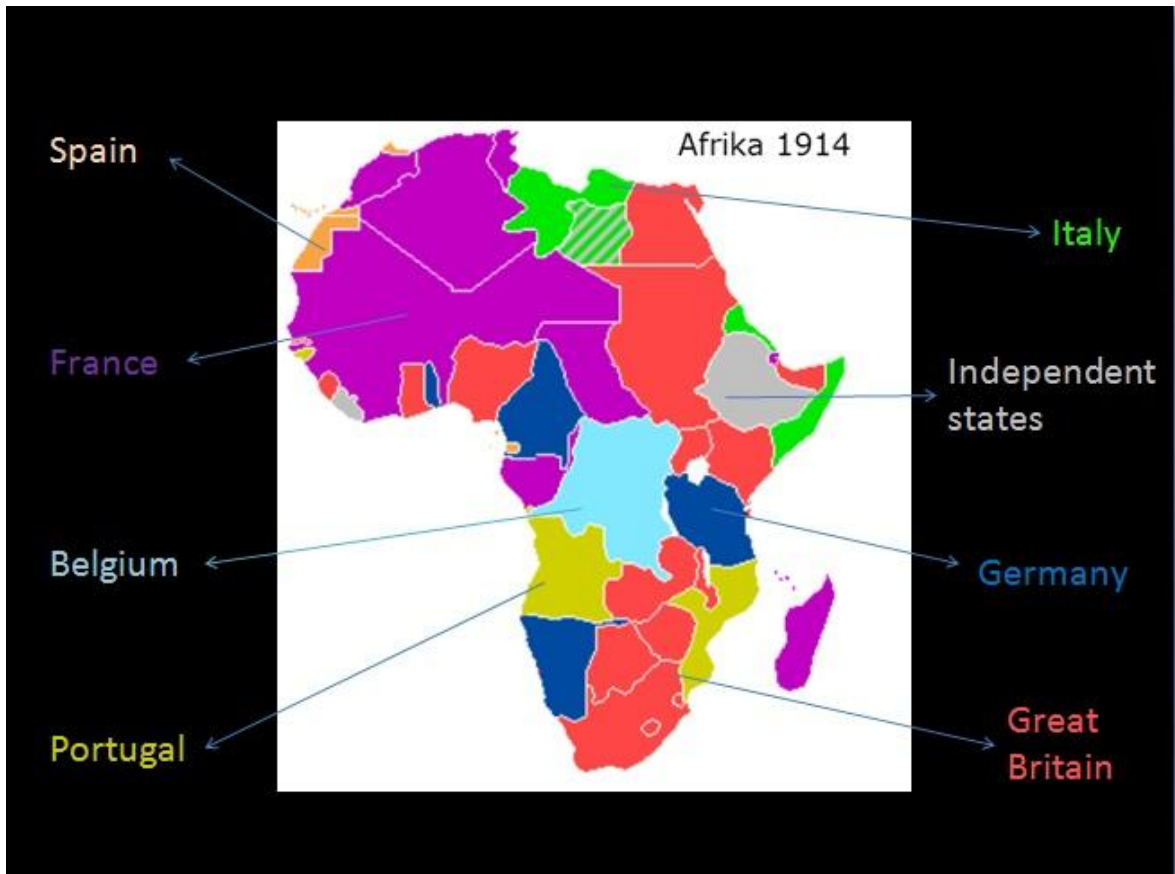
Bussiness contacts

Precious commodities

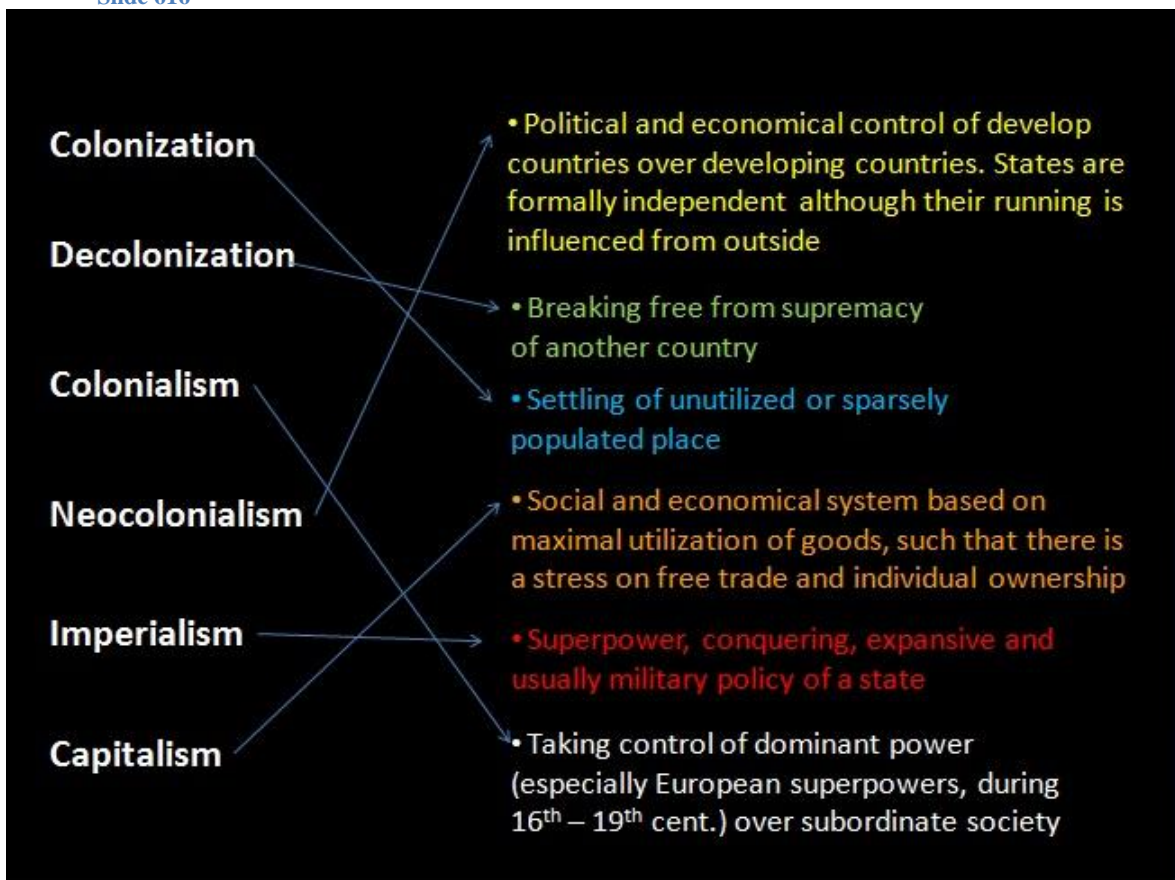
Slide 4

Slide 5

Slide 616

Slide 7

NEOCOLONIALISM X Colonialism

- 2nd half of 20th century
- Political and economical control
- States are **formally independent** although their running is **influenced from outside**

Slide 8

Why?

- Source of **agricultural crops**
- Longing for **natural resources** (gold, diamonds, crude oil)
- Cheap **labour force**
- **Land** (for constructions or agriculture)

Slide 9

Consequences

+

- Development of technologies
- Improvement of infrastructure
- Improvement of education
- Creation of public buildings (schools, hospitals)

• Building of power plants

-

- Loss of freedom (of opinion or political)
- Conflicts
- Environmental pollution
- Bad working conditions

Slide 10

China and Africa

- Africa needs financial help
- China invests money (mining, building, industry) + provides loans with high interest rate

Slide 11

What can China obtain?

- Natural resources
- Permanent consumers of goods
- Undemanding investment conditions
- Best African students

What can Africa obtain?

- Fast development
  - Economical
  - Improvements of infrastructure
- Increasing of standard of living
- Advantageous loans
- Scholarships for students

What is China afraid of?

- political instability
- Conflicts with other countries

What is Africa afraid of?

- Devastation of environment (desertification, air pollution)
- Replacement of local trade by foreign trade

Slide 12

In what branch will China invest the most?

Slide 13

Interactive map

<https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zhEdkFFFBjwA.kMgONCM4txpk>

Slide 17

**Is the help of
China in
Africa
beneficial or
rather
harming?**

Slide 15